

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning angående förrättande av val av företrädare för Finland i Europaparlamentet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att en lag om förrättande av val av företrädare för Finland i Europaparlamentet skall stiftas. Valet skall i huvuddrag förrättas på samma sätt som andra allmänna val, dock med de undantag som härrör från valets speciella karaktär. På innehållet i stadgandena inverkar dock också vissa bindande bestämmelser som är i kraft i Europeiska gemenskapen.

Enligt fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen, nedan anslutningsfördraget, skall i Finland väljas 16 företrädare till Europaparlamentet. Företrädarnas mandatperiod är enligt Europeiska gemenskapens valrättsakt fem år. Röstberättigade och valbara skall, förutom de som nämns i de stadganden som tillämpas på riksdagsmannaval, också vara i Finland boende medborgare i Europeiska unionen. Medlemmar av statsrådet och de som innehar vissa av rikets högsta ämbeten eller uppdrag samt de som innehar tjänster eller uppdrag i Europeiska gemenskapen och de gemenskaper som verkar i samband med Europeiska gemenskapen kan inte vara företrädare i Europaparlamentet. Ingen får i samma Europaparlamentsval vara kandidat i eller rösta i mera än en medlemsstat i unionen.

Val skall förrättas vart femte år på en söndag i juni under den tidsperiod Europeiska unionens råd bestämt. Man kan delta i valen även på förhand.

Kandidater skall uppställas antingen enligt valområde eller riksomfattande. Om en kandidat uppställs enligt valområde får samma person kandidera endast för ett valområde. Ett parti eller en annan gruppering får uppställa högst åtta kandidater. Vid riksomfattande uppställning skall dessa sammanlagt högst 16 kandidater vara kandidater inom alla valområden, där ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har kandidater.

Landet skall på basis av den existerande valkretsindelningen indelas i fyra valområden, dvs. det södra, västra, östra och norra valområdet. Partier och valmansföreningar kan uppställa kandidater. Partierna kan ingå valförbund, men inom varje valområde där partierna uppställer kandidater skall samma partier ingå valförbund. Valmansföreningar kan bilda gemensamma listor.

Valets resultat skall bestämmas så att platserna för företrädarna fördelas mellan partier, valförbund, gemensamma listor och valmansföreningar enligt det sammanlagda nationella röstetal de erhållit, med användande av det vid allmänna val tillämpliga d'Hondtska rösträkningsmetoden. Inom partier, valförbund och gemensamma listor fördelas platserna på olika sätt beroende på om kandidaterna har uppställts enligt valområde eller riksomfattande. Vid kandidatuppställning enligt valområde skall platserna fördelas inom valområdet med hjälp av det Hare-Niemayerska förfarandet, dvs. i samma proportion som de röster ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista erhållit inom landet fördelats mellan valområdena. Från varje valområde där ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista erhåller flera representanter, väljs dessa på basis av deras personliga röstetal. I den riksomfattande kandidatuppställningen fördelas företrädarplatserna inom partier, valförbund och gemensamma listor enligt de sammanlagda personliga röstetal kandidaterna erhållit i alla valområden.

Det första direkta folkvalet i Finland av företrädare i Europaparlamentet skall enligt anslutningsfördraget förrättas inom två år efter det att Finland blivit medlem av Europeiska unionen. Det föreslås att valet skall förrättas i samband med kommunalvalet 1996.

Tills fullmakterna för de första företrädarna

som valts genom direkta val har godkänts i Europaparlamentet verkar 16 inom riksdagen valda riksdagsmän som företrädare i Europaparlamentet.

Det föreslås också att en lag om arvode och pension åt i Finland vald företrädare i Europaparlamentet samt en ändring av lagen om riksdagsmannaarvode skall stiftas. En företrädare som valts till Europaparlamentet skall erhålla arvode och pension enligt samma principer som en riksdagsman, dock inte kostnadsersättning, ersättning för resekostnader eller dagpenning. Riksdagsman som samtidigt är

företrädare i Europaparlamentet skall för sitt uppdrag i riksdagen erhålla endast en tredjedel av det arvode som annars tillkommer honom.

Avsikten är att de föreslagna lagarna som gäller Finlands medlemskap i Europeiska unionen skall träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa, och i alla fall innan medlemskapet i Europeiska unionen träder i kraft, så att de företrädare som skall väljas till Europaparlamentet skall kunna tillträda sitt uppdrag omedelbart efter att Finland blivit medlem av Europeiska unionen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	4		
1. Inledning	4	3.2.2. Funktionsförsättningar för ledamöterna	21
1.1. Europeiska unionen	4	Arbetsomgivning	21
1.2. Europaparlamentet	4	Ledamöternas arvode, ersättning och pension	22
1.2.1. Allmänt	4	3.2.3. Ålands representation i Europeiska unionen	23
1.2.2. Lagstiftningsmakten	5	4. Propositionens verkningar	23
Allmänt	5	4.1. Ekonomiska verkningar	23
Samrådsförfarandet	5	4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	24
Förlikningsförfarandet	5	4.3. Inverkan på olika folkgruppers ställning	24
Enhällighetsförfarandet och förfarandet vid godkännande	6	5. Beredningen av propositionen	24
Samarbets- och medbeslutandeförfarandet	6	6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	24
Utvidgningen av förfarandet vid godkännande	9	6.1. Samband med resultatet av den rådgivande folkomröstningen angående medlemskap i Europeiska unionen	24
1.2.3. Budgetmakten och övervakningsmakten	9	6.2. Samband med godkännande av förhandlingsresultatet angående medlemskap i Europeiska unionen	25
1.3. Val av ledamöter till Europaparlamentet	9	6.3. Samband med resultatet i den rådgivande folkomröstningen om Ålands anslutning till Europeiska unionen	25
2. Nuläge	10	DETALJMOTIVERING	25
2.1. Tillämpligheten av gällande lagstiftning	10	1. Lagförslagen	25
2.2. Ändringar i lagstiftningen som förutsatts av Europeiska unionen	10	1.1. Lag om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet	25
2.3. Valordningar i Europeiska unionens medlemsstater	12	1.2. Lag om arvoden och pensioner för den som valts till företrädare för Finland i Europaparlamentet	33
2.3.1. Allmänt	12	1.3. Lagen om riksdagsmannaarvode	33
2.3.2. Valordningen i vissa enskilda medlemsstater i Europeiska unionen ..	13	2. Ikraftträdande	33
Nederländerna	13	3. Lagstiftningsordning	34
Belgien	13	LAGFÖRSLAG	35
Irland	13	1. Lag om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet	35
Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland	14	2. Lag om arvode och pension för den som valts till företrädare för Finland i Europaparlamentet ..	41
Luxemburg	14	3. Lag om ändring av 1 § lagen om riksdagsmannaarvode	42
Frankrike	14	BILAGA	43
Tyskland	14	Parallelltext	43
Danmark	14	3. Lag om ändring av 1 § lagen om riksdagsmannaarvode	43
2.4. Nya stadganden som krävs	15		
3. Propositionens mål och viktigaste förslagen ..	15		
3.1. Mål	15		
3.2. De viktigaste förslagen	15		
3.2.1. Valordningen	15		
Indelning av landet i valområden och valkretsar	15		
Rösträtt	16		
Valbarhet	17		
Dubbelmandat	17		
Uppställande av kandidat	18		
Valförrättningen	20		
Sätet för uträknande av valresultatet	20		
Det första i anslutningsfördraget förutsatta valet av företrädare	21		
Tidpunkten för det första valet ..	21		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

1.1. Europeiska unionen

Europeiska unionen (EU) grundades genom fördraget om Europeiska unionen (Maastrichtfördraget) som ingicks i Maastricht i Holland den 7 februari 1992 och trädde ikraft den 1 november 1993.

Europeiska unionen är inte i samma bemärkelse en internationell organisation med rättskapacitet såsom Europeiska gemenskapen (t.o.m. 1.11.1994 Europeiska ekonomiska gemenskapen), Europeiska kol- och stålgemenskapen eller Europeiska atomenergigemenskapen. Dessa bildar en självständig, från den allmänna folkkrätten fristående rättsordning.

En förutsättning för att ansluta sig som medlem till Europeiska unionen är anslutning till ovan nämnda Europeiska gemenskaper.

Europeiska gemenskaperna utgörs av tre självständiga internationella organisationer. Denna helhet har delvis drag av övernationalitet dvs. drag av en självständig rättsordning. EU skall enligt artikel A.3 i Maastrichtfördraget grundas på de "Europeiska gemenskaperna samt den politik och de samarbetsformer som införs genom detta fördrag.". Exaktare uttryckt är det frågan om en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik samt samarbete i rättsliga frågor och inrikesfrågor. EU:s struktur har beskrivits som ett system med tre "pelare", varav Europeiska gemenskapen utgör den ena pelaren och de ovan nämnda samarbetsformerna utgör de två andra pelarna.

EG:s institutioner är Europaparlamentet, Europeiska unionens råd, Europeiska gemenskapernas kommission, Europeiska gemenskapernas domstol, Europeiska unionens medlemsstaters toppmöte, dvs. Europeiska rådet samt, som ny institution på basen av Maastrichtfördraget, Europeiska gemenskapernas revisionsrätt. Rådet och kommissionen består av de permanenta rådgivande instanserna ekonomiska och social kommittén samt regionkommittén. Den sistnämnda har också sin grund i Maastrichtfördraget. Med dessa institutioner likställs också Europeiska centralbanken och Europeiska investeringsbanken.

1.2. Europaparlamentet

1.2.1. Allmänt

Europaparlamentet är efterträdare till kol- och stålgemenskapens församling samt församlingarna som är upptagna i fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen (Romfördraget) och fördraget om upprättande av Europeiska atomenergigemenskapen. Den gemensamma församlingen som sammanträdde år 1958 kallade sig Europas parlamentariska församling. År 1962 bytte den namn till Europaparlamentet. Formella avtal och praxis har stärkt parlamentets ställning. De mest betydande avtalen är Europeiska enhetsakten som trädde i kraft år 1987 och Maastrichtfördraget som trädde i kraft år 1993.

Medlemsstaternas folkrepresentationer valde Europaparlamentets ledamöter ända till år 1979. Då höll man de första direkta Europaparlamentsvalen. Beslutet om att man skulle ta i bruk direkta val gjordes år 1976. Valen behandlas närmare i kapitel 1.3.

Enligt fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen företräder Europaparlamentets ledamöter förutom folket i den egna medlemsstaten även folken i de andra medlemsstaterna. De flesta parlamentsledamöter har anslutit sig till någon politisk gruppering i parlamentet. Dessa grupperingar följer i regel inte de nationella gränserna. I det interna beslutsfattandet har de politiska grupperingarna en viktig ställning. Detta framgår bl.a. av att den i parlamentsdiskussioner till förfogande stående tiden fördelas mellan grupperingarna enligt deras storlek.

De 18 ständiga kommittéerna i Europaparlamentet ökar partigrupperingarnas betydelse enär kommittéernas sammansättning i stor utsträckning speglar bland de politiska grupperingarna rådande styrkeförhållanden. De ständiga kommittéerna har ett starkt inflytande på Europaparlamentets verksamhet. Parlamentets beslut förbereds i kommittéer. Ifall kommittén inte annorlunda beslutar är dess sammanträden inte offentliga. En betydande del av ledamöternas tid går åt till arbetet i de olika kommittéerna. Vid sidan om de ständiga kommittéerna

kan parlamentet tillsätta också tillfälliga kommittéer och utskott.

Vid bildandet av Europeiska unionen och redan tidigare i den europeiska integrationsprocessen har man strävat till att öka demokratin i gemenskapen. Detta har betytt att det har speciellt åt Europaparlamentet givits nya maktbefogenheter. Av Europaparlamentets maktbefogenheter granskar vi närmare lagstiftningsmakten, enär denna skildrar bäst utvecklingen av parlamentets ställning såsom en del av den europeiska integrationsprocessen.

1.2.2. Lagstiftningsmakten

Allmänt

Europaparlamentets ställning såsom ett organ i Europeiska unionen har förstärkts med tiden. Europaparlamentet är en del av den institutionella triangeln råd — kommission — parlament. Alla dessa tre delar har sin egen funktion som lagstiftare i Europeiska unionen. Utgångspunkten är att kommissionen har utslutande initiativrätt vid normberedningen. Parlamentet och rådet har dock rätt att be kommissionen göra förslag.

Samrådsförfarandet

I Romfördraget gav man åt Europaparlamentet rådgivande befogenheter och övervakningsmakt. Fördraget innehöll ett samrådsförfarande. Detta är ännu en del av beslutsfattningen. Ett samrådsförfarande innebär att rådet kan godkänna kommissionens förslag först efter att det har erhållit Europaparlamentets yttrande. Rådet kan inte uppställa en tidsfrist inom vilken Europaparlamentet måste ge sitt yttrande. Parlamentet har konsekvent försökt framhäva samrådsförfarandets betydelse. På grund av parlamentets påtryckningar, och fastän Romfördraget inte förutsatte detta, utvidgade rådet år 1960 samrådsförfarandet till att gälla alla viktiga problemområden. År 1968 beslöt rådet att höra parlamentet också i andra än lagförslagsärenden såsom angående kommissionens promemorior.

Den geografiska utvidgningen av Europeiska gemenskapen år 1973 utökade Europaparlamentets maktbefogenheter. Rådet godkände ett avtal enligt vilken den hör Europaparlamentet

på kommissionens förslag i regel en vecka efter det att förslaget anlänt till rådet. Rådet ger åt parlamentet under parlamentets session skriftligen eller muntligen uppgifter om de grunder som lett till rådets ståndpunkt. Rådet skickar samma förslag till parlamentet som till kommissionen. Rådet hör parlamentet om alla de lagförslag som rådet föreslagit, förutom sådana som till sin karaktär är rent tekniska eller tillfälliga. Dessutom kom kommissionen och rådet år 1973 överens om att parlamentet måste höras på nytt, ifall parlamentets text har ändrats efter att parlamentet yttrat sig. Som en följd av utvecklingen kan Europaparlamentets ledamöter delta i alla diskussioner om gemenskapens politiska beslutsfattande och lagberedning.

Ett beslut av Europeiska gemenskapernas domstol år 1980 stärkte parlamentets ställning i samrådsförfarandet. Enligt domstolens beslut kan rådet ej anta kommissionens förslag förrän den har fått Europaparlamentets yttrande, ifall fördraget förutsätter begäran om utlåtande.

Förlikningsförfarandet

Förlikningsförfarandet grundades av parlamentet, rådet och kommissionen genom en gemensam deklarationen den 4 mars 1975. I bakgrunden låg en fördragsändring från samma år som stärkte parlamentets budgetmakt och som gav den rätt att motsätta sig till budgeten hörande lagstiftningsinitiativ. Rådet var då villigt att förhandla och man kom överens om ett förfarande vars mål var att nå samförstånd mellan parlamentet och rådet.

Förlikningsförfarandet gäller samarbetet mellan Europaparlamentet och rådet samt kommissionens aktiva kontakt med dem. Detta förfarande tillämpas ifall tre förutsättningar föreligger: frågan måste gälla gemenskapens rättsakter som är allmänt tillämpliga, den skall ha betydande ekonomisk inverkan och dess godkännande skall inte krävas med stöd av existerande lagstiftning. Då två organs ståndpunkter är tillräckligt nära varandra kan Europaparlamentet ge en nytt yttrande, varefter rådet slutgiltigt beslutar i saken.

Från år 1975 har förlikningsförfarandet tillämpats i flera fall. I några fall har resultaten varit utmärkta, men i de flesta fall har rådet vidhållit sin ståndpunkt eller avslutat förlik-

ningsförfarandet på grund av interna menings-
skiljaktigheter.

År 1981 föreslog rådet att förlikningsförfarandet skulle utvidgas till att gälla alla betydande gemenskapsärenden. Då parlamentet år 1983 behandlade förslaget godkände parlamentet det till väsentliga delar, men krävde att det skulle tilläggas bl.a. att förutom rådet också parlamentet skall ha initiativrätt till förlikningsförfarandet.

Enhällighetsförfarandet och förfarandet vid godkännande

I Europeiska enhetsakten förbättrades Europaparlamentets ställning med enhällighetsförfarandet och förfarandet vid godkännande. Artikel 149 i Romfördraget ersattes av artikel 7 i Europeiska enhetsakten. Artikel 149.2 i fördraget stadgar om enhällighetsförfarandet.

Enhällighetsförfarandet omfattar ett tiotal artiklar som berör mycket viktiga områden. Ca två tredjedelar av innehållet i Europeiska enhetsakten faller inom området för enhällighetsförfarandet.

Lagstiftningen enligt enhällighetsförfarandet börjar oftast med att kommissionen hänskjuter sitt förslag till behandling i Europaparlamentet. Parlamentet kan kommentera förslaget, göra ändringsförslag eller avvisa det. Kommissionen kan därefter ändra förslaget eller föra det som sådant till rådet. Rådets ståndpunkt, som kallas den gemensamma ståndpunkten, är inte ett slutligt beslut även om det har fattats med kvalificerad majoritet. Förslaget går till parlamentet för en s.k. andra läsning. Ifall parlamentet inom tre månader godkänner rådets gemensamma ståndpunkt eller inte fattar något beslut, godkänner rådet kommissionens förslag och antar ifrågavarande rättsakt i enlighet med den gemensamma ståndpunkten. Parlamentet kan dock inom tre månader med absolut majoritet av sina ledamöter föreslå ändringar i rådets gemensamma ståndpunkt eller avvisa den. Resultatet av behandlingen skall meddelas rådet och kommissionen.

Förslaget som parlamentet avvisat gäller som slutligt avvisande ifall rådet inte i sin andra läsning inom tre månader enhälligt förkastar parlamentets avvisande.

Efter att parlamentet föreslagit ändringar i ståndpunkten omprövar kommissionen förslaget på nytt inom en månad. Kommissionen kan

ändra sitt ursprungliga förslag för att undvika att parlamentet avvisar rådets gemensamma ståndpunkt. Enligt erfarenhet har kommissionen stor press på sig att ändra förslaget, för det har varit lätt för parlamentet att hitta åtminstone en stat i rådet som röstar emot förslaget. Kommissionen ger åt rådet i samband med det omprövade förslaget också de ändringar som den ej godkänt, och yttrar sig om dessa. Rådet måste vara enhälligt för att kunna godkänna de av parlamentet gjorda ändringarna. Det förslag som kommissionen omprövat kan rådet godkänna med kvalificerad majoritet eller enhälligt ändra det. Rådets tolv medlemmar har 76 röster. För kvalificerad majoritet krävs 54 röster.

Enhällighetsförfarandet har ökat kommissionens vilja till ett nära samarbete med parlamentet också därför att parlamentet vid första läsning av det förslag som kommissionen hänskjutit till det inte är bunden till någon tidsfrist. Parlamentet kan således fördröja kommissionens initiativ betydligt, kanske t.o.m. in i det oändliga.

Genom Europeiska enhetsakten ändrades bl.a. två artiklar i Romfördraget. Genom artikel 237 i fördraget skapades godkännandeförfarandet. Denna ger parlamentet vetorätt när nya medlemmar tas in i Europeiska unionen. Varje stat som ansökt om medlemskap i Europeiska unionen måste få ett godkännande med absolut majoritet av Europaparlamentet för att medlemskapet skall förverkligas.

Ändringen av artikel 238 i Romfördraget ökade parlamentets maktbefogenheter. Avtal som Europeiska gemenskapen gjort med en tredje stat, ett statsförbund eller en internationell organisation förutsätter efter ändringen parlamentets godkännande med absolut majoritet av dess ledamöter.

Samarbets- och medbeslutandeförfarandet

Genom Maastrichtfördraget stärktes Europaparlamentets ställning vid beslutsfattandet i Europeiska unionen. Parlamentets roll framhävs t.ex. i ändringen av artikel 189 i Romfördraget. Enligt den ändrade artikeln utfärdar Europaparlamentet och rådet tillsammans samt rådet och kommissionen förordningar och direktiv, fattar beslut samt ger rekommendationer och utlåtanden. Före unionsfördraget fanns inget omnämnande om parlamentet i artikeln.

I Maastrichtfördraget upphävdes artikel 149 om enhällighetsförfarandet. Om beslutsfattande stadgas i de nya artiklarna 189 b och 189 c, varav den sistnämnda motsvarar den upphävda artikeln. Enhällighetsförfarandet förblir alltså i kraft under den nya beteckningen samarbetsförfarande. Om det nya medbeslutandeförfarandet stadgas i artikel 189 b, som konkretiserar de nya befogenheter som givits parlamentet.

Medbeslutandeförfarandet i artikel 189 b i fördraget skiljer sig från artikel 189 c om samarbetsförfarandet genom att rådets gemensamma ståndpunkt kommer till parlamentet för en andra läsning. Parlamentet kan då inom tre månader antingen godkänna rådets gemensamma ståndpunkt, inte fatta något beslut i saken, göra förslag till ändringar i den gemensamma ståndpunkten eller anmäla sina avsikter att avvisa den gemensamma ståndpunkten.

Om parlamentet inom tremånadersfristen godkänner rådets gemensamma ståndpunkt eller inte fattar något beslut, godkänner rådet kommissionens förslag och antar i frågavarande reglemente enligt den gemensamma ståndpunkten.

Parlamentet kan med absolut majoritet av sina ledamöter föreslå ändringar i den gemensamma ståndpunkten. Den ändrade ordalydelsen skall översändas till rådet och kommissionen, som skall yttra sig över ändringarna.

Ifall rådet inom tre månader från att det mottagit Europaparlamentets ändringar med kvalificerad majoritet godkänner alla de av Europaparlamentet gjorda ändringarna, skall rådet ändra sin gemensamma ståndpunkt och anta ifrågavarande rättsakt. Angående de ändringar som kommissionen yttrat sig negativt om måste rådet besluta enhälligt. Ifall rådet inte antar ifrågavarande rättsakt skall rådets ordförande i samförstånd med Europaparlamentets ordförande genast sammankalla förlikningskommittén.

Förlikningskommittén består av lika många företrädare för rådet och parlamentet. Kommitténs uppgift är att med kvalificerad majoritet av rådets medlemmar eller företrädare för dessa och med en majoritet av företrädare för

Europaparlamentet uppnå enighet om ett gemensamt utkast. Kommissionen deltar i förlikningskommitténs arbete och tar initiativ för att främja närmandet av Europaparlamentets och rådets ståndpunkter.

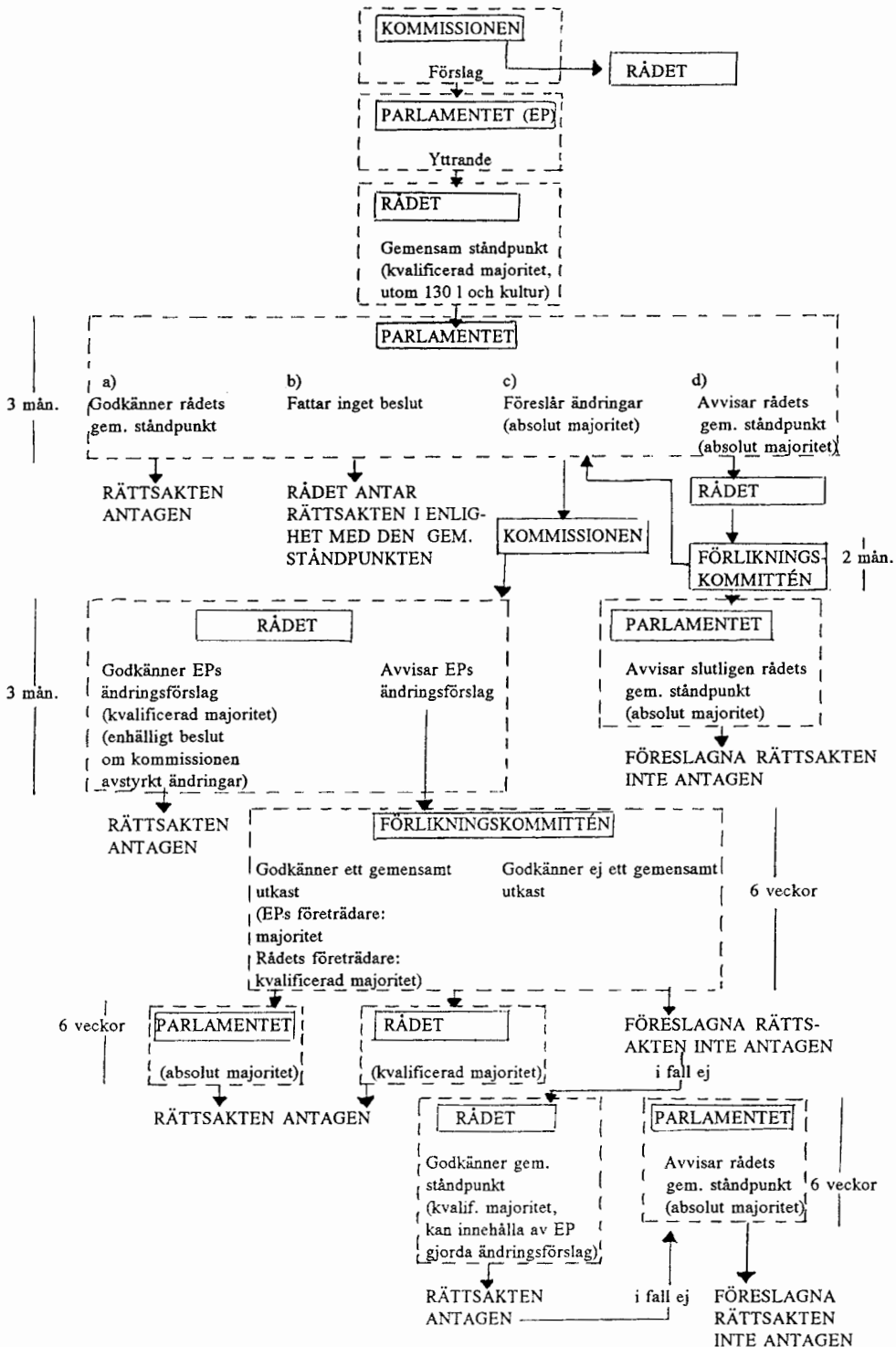
Om förlikningskommittén godkänner ett gemensamt utkast inom sex veckor efter det att den har sammankallats, har både rådet och parlamentet sex veckor på sig att anta rättsakten i enlighet med det gemensamma utkastet. Parlamentet avgör ärendet med absolut majoritet av de givna rösterna och rådet med kvalificerad majoritet. Ifall något av organen inte godkänner rättsakten, blir den inte antagen.

Behandlingen kan framskrida fastän förlikningskommittén inte godkänner något gemensamt utkast. Detta är möjligt ifall rådet med kvalificerad majoritet inom sex veckor efter det att den till förlikningskommittén beviljade tidsfristen löpt ut, på nytt bekräftar den gemensamma ståndpunkten eller de av parlamentet gjorda ändringsförslagen. I detta fall är rättsakten slutgiltigt antagen, om inte parlamentet med absolut majoritet av sina ledamöter inom sex veckor efter det att rådet bekräftat den gemensamma ståndpunkten avvisar den föreslagna rättsakten. I detta fall anses den föreslagna rättsakten inte vara antagen. Också i detta fall kan parlamentet alltså slutligt avvisa den föreslagna rättsakten.

Då parlamentet meddelar att det med absolut majoritet av sina ledamöter kommer att förkasta den gemensamma ståndpunkten skall det genast underrätta rådet om sina avsikter varvid rådet kan sammankalla förlikningskommittén för att ytterligare redogöra för sin ståndpunkt. Förlikningskommittén har två månader på sig att nå en överenskommelse om ett gemensamt förslag.

Därefter antingen bekräftar Europaparlamentet med absolut majoritet av sina ledamöter att den slutgiltigt avvisar den gemensamma ståndpunkten, varpå den föreslagna rättsakten anses slutgiltigt som icke antagen, eller föreslår ändringar i den gemensamma ståndpunkten med absolut majoritet av sina ledamöter.

Bild 1. Lagstiftningsförfarandet i Europeiska unionen

Medbeslutandeförfarandet tillämpas på de flesta områden på vilka man tidigare tillämpade enhällighetsförfarandet. Dessutom omfattas vissa nya sakområden av medbeslutandeförfarandet. Medbeslutandeförfarandet tillämpas ändå inte i den omfattning som planerats. T.ex. forsknings- och utvecklingsprogrammen (130 l artikel) hör under detta förfarande, men dessa kräver enhälligt godkännande av rådet. Dessutom stadgar vissa artiklar såsom artikel 130 s om tre olika förfaranden, medbeslutande-, enhällighets- och samrådsförfarandet.

Utvidgningen av förfarandet vid godkännande

Genom Maastrichtfördraget utvidgades tillämpningsområdet för förfarandet vid godkännande som grundlagts i Europeiska enhetsakten. I Europeiska enhetsakten gällde förfarandet vid godkännande endast godkännandet av nya medlemsstater och av fördrag som skall ingås med tredje stater. Genom Maastrichtfördraget utvidgades förfarandet vid godkännande till att gälla bl.a. flera internationella fördrag än tidigare, en ändring av valsättet av företrädare i Europaparlamentet och en ökning av medborgarnas rörelsefrihet.

De flesta fall förutsätter godkännande med absolut majoritet av de avgivna rösterna, men i två fall krävs godkännande med kvalificerad majoritet i parlamentet. Dessa fall är godkännande av nya medlemsstater och ändring av valet av ledamöter till Europaparlamentet enligt de mål som nämns i artikel 138.3 i Maastrichtfördraget.

1.2.3. Budgetmakten och övervakningsmakten

Europaparlamentets lagstiftningsmakt står i nära förbindelse med parlamentets budgetmakt. Genom många reformer har parlamentet utökat dessa rättigheter. Största delen av utgifterna i budgeten är ändå bundna av gemenskapens rättsakter och endast en liten del av utgifterna kommer under Europaparlamentets prövning.

Till Europaparlamentets förfogande står många former av övervakning. Enligt Maastrichtfördraget kan parlamentet tillsätta ett tillfälligt undersökningsutskott, ta emot till gemenskapens verksamhetsområde hörande kla-

gomål och utnämna justitieombudsmannen, som skall årligen ge en rapport om resultaten av undersökningar till parlamentet.

Parlamentet och dess ledamöter har rätt att framställa skriftliga och muntliga frågor till kommissionen och rådet. På en skriftlig fråga skall rådet svara inom två månader och kommissionen inom en månad. På en muntlig fråga har rådet fem veckors och kommissionen en veckas svarstid.

Kommissionen skall årligen åt parlamentet framlägga en berättelse om unionens verksamhet. Berättelsen behandlas i parlamentets utskott men ej i plenum. Dessutom skall bl.a. Europeiska rådet ge en berättelse åt Europaparlamentet från varje möte och en årsberättelse om unionens utveckling.

Parlamentets godkännande är en förutsättning för utnämmandet av kommissionen. Parlamentet kan också ge sitt misstroendevotum åt kommissionen, ifall två tredjedelar av de givna rösterna och en majoritet av parlamentets ledamöter, stöder ett sådant. Parlamentet har också rätt att klaga i gemenskapens domstol i sådana fall där rådet eller kommissionen har försummat att fatta beslut.

1.3. Val av ledamöter till Europaparlamentet

Europaparlamentet är den enda institutionen i Europeiska gemenskapen som tillsätts genom val. Det har 567 ledamöter, som väljs genom direkta val för fem år i gången. Ifall länderna Finland, Österrike, Norge och Sverige blir medlemmar i unionen växer antalet parlamentsledamöter till 641. Enligt valrättsakten, som trädde i kraft år 1976, skall val av ledamöter i Europaparlamentet hållas i alla medlemsstater under juni månad av valåret under en tidsperiod som räcker fyra dagar från torsdag till söndag. Följande val efter valen i juni 1994 förrättas samtidigt i alla medlemsstater i juni 1999.

Ursprungligen har platserna mellan medlemsstaterna fördelats på basis av invånarantal. Ändå favoriserar förhållandet mellan invånarantalet och platsfördelningen klart de till invånarantalet små staterna. Tyskland, det till invånarantalet största landet, har 99 platser. De tre till invånarantalet därpå följande staterna Storbritannien, Italien och Frankrike har 87 platser. Spanien har 64, Nederländerna har 31, Grekland, Portugal och Belgien 25, Dan-

mark 16, Irland 15 och Luxemburg 6 platser i Europaparlamentet. Finland får enligt anslutningsfördraget 16 platser i Europaparlamentet, Österrike 21, Norge 15 och Sverige 22.

Av artikel 138.3 i Romfördraget framgår målet att välja medlemmar till Europaparlamentet med direkta val, så att ett enhetligt valsätt tillämpas i alla medlemsstater. Från år 1979 har valen varit direkta, men valsättet har inte ännu blivit enhetligt. Således regleras valsättet av ledamöter till Europaparlamentet tillsvidare i nationella system. Man har dock förenhetligt stadgandena om rösträtt och valbarhet i andra medlemsstater än den vars medborgare unionsmedborgaren är.

I artikel 8.b.2 i Maastrichtfördraget stadgas om målet att säkra att varje medborgare i Europeiska unionen utan problem kan utöva sin rösträtt och är valbar vid val av företrädare i Europaparlamentet.

Varje unionsmedborgare har rösträtt och är vid val av företrädare i Europaparlamentet valbar under samma förutsättningar som medlemsstatens medborgare i den medlemsstat där han bor, trots att han inte själv är medborgare i denna stat. Både rösträtten och valbarheten förutsätter att medborgaren inte förlorat sin rösträtt eller valbarhet i valet av företrädare till Europaparlamentet i det land vars medborgare han är. Unionsmedborgaren kan välja om han vill rösta i det land vars medborgare han är eller i det land där han bor. I samma val av ledamöter till Europaparlamentet får ingen rösta eller ställa upp som kandidat i mera än en av unionens medlemsstater. EU:s bestämmelser om rösträtt och valbarhet granskas mera ingående nedan.

2. Nuläge

2.1. Tillämpligheten av gällande lagstiftning

Stadgandena om valförrättning vid statliga och kommunala val har under årtiondens lopp förenhetligats avsevärt. Detta har i synnerhet ökat valsäkerheten, men tillämpningen av ett bekant förfarande har också kunnat inverka på ökningen av röstningsgraden. Förfarandestadganden för val av företrädare i Europaparlamentet kan man också utforma så att det i valet är möjligt att i stor utsträckning tillämpa samma förfarandesätt som vi har blivit vana med vid de allmänna valen.

Till grund för valförfarandet vid val av företrädare i Europaparlamentet tas stadganden i lagen om riksdagsmannaval (391/69). Specialstadganden som är nödvändiga vid sidan av dessa kan intas i en särskild lag om val i Finland av företrädare i Europaparlamentet. I lagen skall finnas nödvändiga hänvisningsstadganden till lagen om riksdagsmannaval och speciella tilläggsstadganden. Dylig lagstiftningsteknik har använts hos oss bl.a. vid stiftandet av lagen om val av elektorer vid presidentval och lagen om val av republikens president samt lagen om statlig folkomröstning (lagarna 571/87 och 574/87 samt 1076/91).

2.2. Ändringar i lagstiftningen som förutsatts av Europeiska unionen

Då nya valstadganden bereds måste man ta hänsyn till i EG i gällande stadganden om valförfarandet. Man har länge strävat till en sådan enhetlig valordning som det stadgas om i artikel 138.3 i Romfördraget, men tillsvidare har man inte nått resultat. Utgående från Europaparlamentets resolutioner rörande ärendet är bestämmelser som angår detta dock under beredning.

Enligt det av Europaparlamentet den 10 mars 1993 gjorda principbeslutet skall:

- den enhetliga valordningen grunda sig på relativitet med beaktande av de givna rösterna i hela landet,

- medlemsstaterna bevilja rösträtt åt de medborgare från ett tredje land, som de har givit rösträtt åt i val på nationell nivå,

- röstningen ske på basen av listor som täcker hela landet, ett område eller valkretsar bildade av flera personer; ifall valkretsar som bildas av en person tillämpas, kan högst 2/3 av platserna fördelas mellan dylika valkretsar; också i detta fall måste proportionaliteten förverkligas med tanke på hela landet,

- vid röstning enligt listor är det möjligt att ställa kandidaterna i prioritetsordning,

- en rösttröskel på 3—5 % godkänns och
- begränsade specialarrangemang för att beakta regionala faktorer godkänns, förutsatt att dessa arrangemang inte kränker proportionalitetsprincipen.

Vissa bindande exaktare bestämmelser om val av företrädare i Europaparlamentet är dock redan gällande i EG. Dessa skall beaktas då nationella valstadganden utfärdas. Dylika bin-

dande regler finns i akten om allmänna direkta val av företrädare i församlingen, som ingår som bilaga till beslut (76/787/EKSG, EEG, Euratom), nedan valrättsakten, samt i Maastrichtfördraget (artikel 8.b.2) och i det i fördraget förutsatta rådets direktiv (93/103/EG) om fastställande av närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare, nedan direktivet.

Enligt artikel 1 i valrättsakten skall, såsom t.ex. hos oss i riksdagsmannavalen, valen vara direkta och rösträtten allmän. Ingen får dock rösta två gånger dvs. i två olika medlemsländer (artikel 8 i valrättsakten).

Senast i december 1992 avtalade man med tanke på valet år 1994 om platsfördelningen mellan parlamentets ledamöter. En bestämmelse som gäller detta ingår i artikel 2 i valrättsakten. Finland har såsom ovan framkommit enligt anslutningsfördraget erhållit 16 platser i Europaparlamentet.

Europaparlamentets mandattid är fem år (artikel 3 i valrättsakten). Medlemsstaterna kan i viss utsträckning välja valdagen. Valet skall dock förrättas under samma tidsperiod som börjar på torsdag morgon och slutar därpå följande söndagkväll (artikel 9.1 i valrättsakten). För det första valet av företrädare i Europaparlamentet har EG:s råd i tiderna till tidpunkt för valet valt en viss tidsperiod i juni. På basen av detta har också de följande valens tidpunkter bestämts (artikel 10 i valrättsakten). Det finns inga bestämmelser om förhandsröstningen, däremot nog om möjligheten att hålla valet i två skeden, där det första valet måste ordnas inom den fastställda tiden.

Rösträkningen kan inte börja förrän röstningen också i den sista medlemsstaten har avslutats (artikel 9.2 i valrättsakten). Europaparlamentet granskar de valdas fullmakter (artikel 11 i valrättsakten). Ifall ett parlamentsmandat blir ledigt under mandatperioden t.ex. genom att parlamentsledamoten har förlorat sin valbarhet, reglerar nationella stadganden hur mandatet skall fyllas för återstoden av mandatperioden (artikel 12 i valrättsakten).

Enligt artikel 6 i valrättsakten är vissa ämbeten och uppdrag oförenliga med uppdraget som ledamot av Europaparlamentet. Dessa ämbeten och uppdrag är:

1) medlemskap i regeringen i en medlemsstat,

2) ledamotskap i Europeiska gemenskapernas kommission,

3) uppdrag som domare, generaladvokat eller justitiesekreterare i Europeiska gemenskapernas domstol,

4) ledamotskap i Europeiska gemenskapernas revisionsrätt,

5) medlemskap i Rådgivande kommittén i Europeiska kol- och stålgemenskapen eller medlem av Ekonomiska och sociala kommittén i Europeiska gemenskapen eller Europeiska atomenergigemenskapen,

6) medlemskap i sådana kommittéer eller andra organ som tillsatts enligt fördragen om upprättande av Europeiska kol- och stålgemenskapen, Europeiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen för att förvalta gemenskapens medel eller för att utföra en permanent och direkt förvaltningsuppgifter,

7) uppdrag som styrelseledamot, direktionsledamot eller anställd i Europeiska investeringsbanken,

8) tjänst eller annan anställning i aktiv tjänst inom Europeiska gemenskapernas institutioner eller till dessa knutna fackorgan.

De i valrättsakten uppställda kraven måste beaktas då nationella stadganden utfärdas. Dessutom kan varje medlemsstat stadga att något annat ämbete, tjänst, uppdrag eller uppgift är oförenlig med uppdraget som ledamot av Europaparlamentet. En medlem av ett nationellt parlament kan dock enligt artikel 5 i valrättsakten vara ledamot av Europaparlamentet.

När Maastrichtfördraget trätt i kraft förutsattes i det att medlemsstaterna vid val av företrädare i Europaparlamentet beviljar rösträtt åt alla medborgare i en annan EU-medlemsstat som stadigvarande bor i landet på samma villkor som åt sina egna medborgare. Dessutom är medborgarna i en annan EU-medlemsstat på motsvarande sätt valbara till Europaparlamentet.

Det direktiv som förutsätts i Maastrichtfördraget innehåller exaktare bestämmelser om unionsmedborgarnas rösträtt och om valbarhet vid val av företrädare i Europaparlamentet i en annan stat än den stat vars medborgare man är (*hemstat*). Utgångspunkten är att unionsmedborgaren kan välja ifall han röstar i sin hemstat eller i den stat där han bor (*bosättningsstat*). Denna rätt att välja gäller också rätten att ställa upp som kandidat. Den nationella vallagstiftningen reglerar närmare förutsättningar

för rösträtt och valbarhet, men en jämställd behandling av unionsmedborgarna måste tryggas. Ifall det stadgas i den nationella lagstiftningen att det är en förutsättning för användandet av ovannämnda rättigheter att man skall bo i landet under en viss tid, skall den tid man bott i en annan medlemsstat också beaktas när denna tid beräknas.

Direktivet förbjuder dubbelröstning i samma Europaparlamentsval. Det är också förbjudet att ställa upp som kandidat i samma val i två olika medlemsstater.

Ifall unionsmedborgaren har bestämt sig för att rösta i sin bopättningsstat måste han anmäla om detta. Anmälan innebär att man avstår från att rösta i hemstaten. För att förhindra dubbelröstning skall bopättningsstatens myndigheter meddela hemstatens myndigheter vilka hemstatens medborgare har meddelat att de kommer att utöva sin rösträtt i bopättningsstaten. Bopättningsstatens myndighet kan också kontrollera med hemstatens myndigheter ifall en unionsmedborgare som anmält sitt intresse att rösta möjligen förlorat sin rösträtt i hemstaten.

För att kunna ställa upp som kandidat i bopättningsstaten skall unionsmedborgaren vara valbar. Om en kandidat inte är valbar kan det grunda sig på lagstiftningen antingen i hem- eller bopättningsstaten eller på myndighetsbeslut. Man kan alltså inte återfå valbarheten genom att flytta till en annan medlemsstat. Unionsmedborgare som uppställs som kandidat måste avge en försäkran om att han inte är uppställd som kandidat i någon annan medlemsstat. Myndigheterna i bopättningsstaten skall kräva att de unionsmedborgare som uppställs som kandidater förelägger ett intyg som utfärdats av myndigheterna i deras hemland om att kandidaten inte har förlorat sin valbarhet och att myndigheterna inte känner till andra faktorer som kan innebära att personen inte är valbar. Om det i hemstaten har konstaterats att personen inte är valbar är detta bindande för bopättningsstatens myndigheter.

Angående utövande av rösträtt och valbarhet har man i direktivet ytterligare stadgat om tidsfrister, handlingar som skall presenteras om man vill utnyttja dessa rättigheter, ändringssökande, informationsplikt för hem- och bopättningsstatens myndigheter samt om vissa undantag, som gäller främst Luxemburg, i den allmänna regleringen.

Enligt anslutningsfördraget skall de första allmänna valen av företrädare i Europaparlamentet förrättas inom de två första åren från det att medlemsstaten blivit medlem. Valen kan dock enligt fördraget och det till fördraget bifogade protokollet förrättas i dessa länder redan mellan undertecknandet av anslutningsfördraget och dess ikraftträdande.

2.3. Valordningar i Europeiska unionens medlemsstater

2.3.1. Allmänt

Redan i Romfördraget har givits uttryck för målet att genom direkta val välja företrädare i Europaparlamentet och att tillämpa en enhetlig valordning i alla medlemsstater. Detta mål har ändå inte förverkligats. Således grundar sig den detaljerade regleringen av valsättet vid Europaparlamentsval på de nationella systemen. Detta betyder att det vid Europaparlamentsval används lika många valordningar som det finns medlemsstater i unionen.

Medlemsstaterna behöver inte vid nationella val tillämpa den valordning som tillämpas vid Europaparlamentsvalen. I Frankrike tillämpas t.ex. ett proportionellt valsätt i Europaparlamentsvalen och hela landet utgör då en enda valkrets. Rösttröskeln är fem procent. Ändå tillämpas i nationella val i Frankrike ett majoritetsvalsätt i två steg, enligt vilket i det första valet krävs absolut majoritet för att bli vald och i det eventuella andra valet enkel majoritet.

I Europaparlamentsval används endast i Storbritannien, med undantag av Nordirland, ett majoritetsvalsätt. I andra medlemsstater tillämpas proportionellt valsätt. De valförfaranden som används kan indelas i talserieförfarandet och kvotförfarandet. I det förstnämnda fördelas rösterna enligt stigande tal mellan de partier eller valförbund som inte hör till något valförbund för beräkning av jämförelsetalen på basis av vilka platserna fördelas. I de olika formerna av kvotförfarande ges ett mandat mot ett visst röstetal. I sex länder, dvs. i Nederländerna, Belgien, Spanien, Portugal, Frankrike och Danmark räknas rösterna och fördelas mandaten genom den till talserieförfarandet hörande d'Hondtska rösträkningsmetoden. Frankrike och Tyskland har en rösttröskel

på fem procent. Olika former av kvotförfarandet tillämpas i Irland, Italien, Grekland, Luxemburg och Tyskland.

I sju stater utgör hela landet en enda valkrets. Dessa länder är Nederländerna, Spanien, Grekland, Luxemburg, Portugal, Frankrike och Danmark. Landet har indelats i flera valkretsar i fyra länder; Belgien, Irland, Storbritannien och Italien. I Tyskland kan partierna ställa upp kandidater antingen på den nationella listan eller delstatslistan.

I alla medlemsstater krävs åtminstone 18 års ålder för rösträtt. Lägsta åldern för valbarhet varierar i olika medlemsstater mellan 18 och 23 år. Enligt Maastrichtfördraget har varje unionsmedborgare rätt att ställa upp som kandidat på samma villkor som medborgaren i bosättningsstaten.

Röstande kan i fem länder, som är Spanien, Grekland, Portugal, Frankrike och Tyskland, inte ändra ordningen på kandidaterna på listan. I fem medlemsstater, som är Nederländerna, Belgien, Italien, Luxemburg och Danmark, kan man ändra kandidaternas ordning genom förfarandet för röstsplittning. I Luxemburg kan röstberättigade dessutom fördela rösterna mellan kandidater på olika listor.

I sex länder, Nederländerna, Italien, Luxemburg, Portugal, Frankrike och Danmark, fylls en tom plats av den först icke valda kandidaten på samma lista. I Belgien, Irland och Tyskland fylls de tomma platserna med suppleanter. I Spanien fylls de tomma platserna enligt ordningen på den riksomfattande listan. I Grekland fylls de tomma platserna med suppleanter från samma lista, ifall de inte är kandidater i det direkta valet.

2.3.2. Valordningen i vissa enskilda medlemsstater i Europeiska unionen

Nederländerna

Då Nederländerna väljer sina 31 företrädare till Europaparlamentet bildar hela landet ett enda valområde. Nederländsk medborgare som har fyllt 18 år och en unionsmedborgare som är bosatt i Nederländerna har rätt att ställa upp som kandidat.

Politiska partier kan med en handling som är underskriven av 25 personer upprätta en kandidatlista. Listan kan innehålla högst 40 namn.

Varje röstberättigad kan ge sin röst antingen

åt listan eller åt en kandidat på listan. Röstande kan ändra på namnordningen på listan.

Belgien

Belgien indelas i den flamländska valkretsen, den vallonska valkretsen och en tyskspråkig valkrets och Bryssels valkrets. I det flamländska området, Flandern och i en del av Bryssels valkrets väljs 14 av Belgiens 25 företrädare. I det franskspråkiga området, Vallonien och i en del av Bryssels valkrets väljs 10 företrädare. Det tyskspråkiga området väljer en företrädare.

Varje röstberättigad kan ge sin röst antingen åt listan eller åt en kandidat på listan. Rösterna räknas och platserna fördelas enligt den d'Hondtska metoden. Belgisk medborgare som har fyllt 21 år och en i Belgien bosatt unionsmedborgare har rätt att ställa upp som kandidat i Europaparlamentsvalet.

Åtminstone fem Belgiska parlamentsledamöter eller åtminstone 5 000 registrerade väljare kan med sin underskrift bilda en kandidatlista. Dessutom kan åtminstone fem parlamentsledamöter eller åtminstone 1 000 registrerade väljare uppställa en kandidat.

Irland

Landet är indelat i fyra valkretsar när Irlands 15 företrädare väljs till Europaparlamentet. Platserna fördelas enligt valområden på följande sätt: Dublin, Munster och Leinster väljer vardera fyra samt Connacht/Ulster tre företrädare till Europaparlamentet.

I valet tillämpas proportionellt valsätt genom att använda flyttningsröstningsförfarandet (single transferable vote). Varje röstande ger sin röst åt en kandidat. Dessutom ställer de röstande kandidaterna i preferensordning enligt vem rösterna borde ges åt ifall den som är på första förslag redan har erhållit mera röster än vad som krävs för att bli vald eller har fått för litet röster och är därmed blivit utesluten.

Rätt att ställa upp som kandidat har irländsk medborgare som fyllt 21 år och på Irland bosatt unionsmedborgare.

Valbara personer kan ställa upp som kandidater. Dessutom kan partierna uppställa kandidater. Garantibeloppet för varje kandidat är

1 000 irländska pund som återbetalas ifall kandidaten får minst en tredjedel av rösterna, vilket behövs för att bli vald.

Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland

Landet väljer 87 företrädare till Europaparlamentet från fyra valkretsar. Platserna fördelas mellan valkretsarna enligt följande: England väljer 71, Skottland åtta, Wales fem och Nordirland tre företrädare.

Englands, Skottlands och Wales företrädare väljs genom att tillämpa majoritetsvalsätt i varje valkrets. Nordirlands tre företrädare väljs genom tillämpandet av samma förfarande som i Irland.

Rätt att ställa upp som kandidat har medborgare som fyllt 21 år och i Storbritannien eller Nordirland bosatt unionsmedborgare.

Förutom partier kan kandidater uppställas också av en grupp bestående av 30 röstberättigade. Som tilläggskrav är erläggande av ett garantibelopp på 750 pund.

Luxemburg

Då Luxemburg väljer sina sex företrädare till Europaparlamentet bildar hela landet en valkrets. Det finns fyra röstningsområden.

Varje röstberättigad har sex röster. Väljare kan ge sina röster antingen åt listan som helhet eller fördela rösterna mellan kandidaterna. Listan kan innehålla högst tolv kandidater. Ifall röstande ger alla sina röster åt en lista som har mindre än sex kandidater gottskrivs denna lista med lika många röster som den har kandidater.

Rätt att ställa upp som kandidat har luxemburgsk medborgare som har fyllt 21 år och i Luxemburg bosatt unionsmedborgare.

Kandidater kan uppställas av en grupp på minst 25 registrerade väljare, av en medlem av Europaparlamentet, av folkammaren eller en grupp på åtminstone tre medlemmar av stadsfullmäktige.

I EU:s råds direktiv beviljas Luxemburg vissa undantag i den allmänna regleringen av

rösträtt och valbarhet. Dessa undantag beror på det stora antalet utlänningar i landet.

Frankrike

Hela landet är ett valområde då Frankrikes 87 företrädare väljs till Europaparlamentet. Rätt att ställa upp som kandidat har franska medborgare som fyllt 23 år och i Frankrike bosatta unionsmedborgare.

De röstberättigade röstar på en lista. Man kan inte ändra på kandidaternas ordning på listan. Rösttröskeln är fem procent.

Tyskland

Landets 99 företrädare väljs från nationell lista och delstatslista. Rätt att ställa upp som kandidat har varje tysk medborgare som fyllt 18 år och i landet bosatt unionsmedborgare.

Politiska partier och andra sammanslutningar som strävar till att påverka det samhälleliga beslutsfattandet kan ställa upp med en kandidatlista. Ifall dessa inte har minst fem representanter i förbundsdagen eller delstatslanddagen skall de samla 4 000 namn för en nationell lista och 2 000 namn för en delstatslista.

Tomma platser fylls med suppleanter, som väljs samtidigt som de egentliga kandidaterna. På den nationella listan tillämpas en rösttröskel på fem procent.

Danmark

Hela landet utgör en enda valkrets då Danmarks 16 företrädare väljs till Europaparlamentet. Färöarna och Grönland hör inte till valkretsen. Röstningen sker enligt röstningskretsar.

Varje röstberättigad kan ge sin röst antingen åt listan eller åt en kandidat på listan. I rösträkningen fördelas rösterna mellan kandidaterna och listorna enligt röstningskretsar, varefter de räknas ihop riksomfattande. De kandidater som på de riksomfattande listorna har fått de flesta antalet röster blir valda.

Varje dansk medborgare som fyllt 18 år och i Danmark bosatt unionsmedborgare har rätt att ställa upp som kandidat.

Partier som är företrädade i det nationella parlamentet kan uppställa kandidater. Också

andra partier kan uppställa kandidater ifall de har erhållit ett understöd på åtminstone två procent i det senaste valet. Listan kan ha högst 20 kandidater. Partierna avgör namnordningen på partilistorna. Gemensamma listor är tillåtna.

2.4. Nya stadganden som krävs

Såsom ovan framkommit kunde valordningen för val av företrädare i Europaparlamentet till stor utsträckning bygga på vid andra val gällande stadganden. Detta förutsätter en viss mängd av hänvisningsstadganden. Vissa tvingande EG-normer skall också intas i den vallag som kommer att antas i Finland. Dessutom skall i lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet intas vissa specialstadganden som härrör sig från den speciella natur dessa val har eller från nationella utgångspunkter. Dylika stadganden är nödvändiga bl.a. för valområdesindelningen, röstningsdagen, uppställandet av kandidater och den tillämpliga valordningen. Dessa stadganden behandlas närmare nedan.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål

Den valordning som tillämpas vid allmänna val i Finland är en av de äldsta i Europa. Till sina grundprinciper har ordningen bevarats oförändrad i nästan 90 år, även om man har förbättrat den tekniskt. Stadgandena rörande riksdagsmannaval, kommunala val och val av republikens president är också till många delar enhetliga. För väljarna har valordningen som använts vid de olika valen under de senaste årtionden blivit mycket bekant. Den har visat sig fungera väl, vilket bl.a. den även internationellt sätt höga röstningsgraden och höga röstningssäkerheten tyder på. Också vid val av företrädare i Europaparlamentet är dylika omständigheter och resultat eftersträvsvärda. Därför har det ansetts befogat att till grund för valordningen också vid dessa parlamentsval ta den för oss bekanta valordningen vid allmänna val.

Grundprinciper på vilka också valet av företrädare i Europaparlamentet skall basera

sig på är bl.a. allmän och enhetlig rösträtt, röstning inför myndighet, möjlighet till förhandsröstning, bruket av listor med en kandidat, tillåtande av valförbund, tillämpande av proportionalitetsprincipen vid fastställandet av valresultatet och en viss valkretsindelning.

Eftersom de politiska grupperingarna har betydande inverkan på Europaparlamentets beslut skall valordningen gynna en så bred representation som möjligt. Kravet på att proportionalitetsprincipen skall tillämpas ställer dock i praktiken vissa gränser för uppnåendet av detta mål.

3.2. De viktigaste förslagen

3.2.1. Valordning

Indelning av landet i valområden och valkretsar

Såsom ovan konstaterats förutsätts i Europaparlamentets resolution från år 1993 att den under utveckling varande enhetliga valordningen skall grunda sig på proportionalitet och beakta de givna rösterna inom hela det nationella området. I samma resolution nämns att medlemsstaterna före de övergår till en enhetlig valordning stegvis kan vidta åtgärder som siktar på förverkligandet av proportionalitetsprincipen.

Sett också från de nationella utgångspunkterna är det av betydelse att proportionaliteten förverkligas så som det förutsatts i resolutionen. På detta sätt kan man få företrädare i Europaparlamentet från så många partier som möjligt.

Då endast 16 ledamöter väljs kan landet inte utan att förvandlas till ett majoritetsval vara indelat i 15 valkretsar, såsom det är i riksdagsmannavalen. Ifall valkretsindelningen anses vara nödvändig borde den till väsentliga delar ändras. I de diskussioner som förts i ärendet har man främst koncentrerat sig på en indelning av landet i två till fyra valområden. I provräkningar har man dock konstaterat att det uppställda målet om tillräckligt stor proportionalitet, och möjligast breda representation i Europaparlamentet, inte kan uppnås på något annat sätt än genom att landet vid uppställningen av kandidater och vid val av dem inte alls indelas i valkretsar.

På basis av detta föreslås att landet räknas

som en enda valkrets och företrädarplatserna fördelas mellan partierna, valförbunden, de gemensamma listorna och valmansföreningarna enligt det röstetal de erhållit inom landet. Hur valresultatet skall räknas för partierna och de andra nämnda grupperna utreds närmare nedan.

Då företrädnarna väljs borde man ändå sträva till att beakta också regionala aspekter, så att ledamöterna inte i för stor utsträckning skulle vara från södra Finland eller endast från huvudstadsregionen. Också enligt Europaparlamentets resolution från år 1993 är detta inom vissa gränser möjligt genom specialarrangemang, även om dessa arrangemang inte får kränka proportionalitetsprincipen. Detta har inverkan också på landskapet Ålands ställning, som behandlas separat nedan.

För att trygga regional representation i Europaparlamentet föreslås att landet för uppställande av kandidater och för val av dem indelas i fyra valområden. På basis av valkretsarna i lagen om riksdagsmannaval skall dessa valområden vara:

- 1) det södra valområdet som omfattar Helsingfors stad och Nylands läns valkretsar,
- 2) det västra valområdet som omfattar Åbo läns södra och norra valkretsar, landskapet Ålands valkrets och Tavastehus läns södra och norra valkretsar,
- 3) det östra valområdet som omfattar Kymene, St Michels, Kuopio, Norra Karelen och Mellersta Finlands läns valkretsar, samt
- 4) det norra valområdet som omfattar Vasa, Uleåborgs och Lapplands läns valkretsar.

Kandidaterna skall i regel uppställas för ett valområde, men av ett parti, ett valförbund eller på en gemensam lista kan även alternativt uppställas kandidater för hela landet. En enskild valmansförening uppställer ändå alltid kandidaterna valområdesvis. De olika alternativen för uppställningen av kandidater behandlas mera ingående nedan.

Också valresultatet beror i viss mån på om av ett parti, ett valförbund eller på en gemensam lista uppställts kandidater valområdesvis eller för hela landet. Denna fråga behandlas mera ingående nedan.

För det tekniska genomförandet av valet är landet indelat i 15 valkretsar enligt vad som stadgas i 1 § lagen om riksdagsmannaval. Valkretsarnas centralnämnder sköter bl.a. om rösträkningen i valkretsen. Varje kommun skall dessutom vara indelat i röstningsområden en-

ligt vad som stadgas i 3 § kommunala vallagen (361/72). Valnämnderna inom röstningsområdena skall i normal ordning sköta bl.a. valförrättningen inom röstningsområdet under valdagen.

Rösträtt

De finska medborgarnas rösträtt i Europaparlamentsvalet skall fastställas enligt samma principer som vid andra statliga val och vid rådgivande folkomröstning. Stadganden om detta finns i 6 § riksdagsordningen. Enligt den är en finsk medborgare som före valåret fyllt 18 år valberättigad. En i Finland stadigvarande bosatt utländsk medborgare som fyller ålderskravet och som beviljas finskt medborgarskap före vallängden uppgörs blir valberättigad.

Såsom ovan konstaterats förutsätts i unionsfördraget att medlemsstaterna på samma villkor som åt sina egna medborgare vid val av företrädare i Europaparlamentet beviljar rösträtt åt alla i landet stadigvarande bosatta medborgare i andra EU-medlemsstater. Direktivet innehåller närmare bestämmelser om unionsmedborgarnas rösträtt. Dessa bestämmelser är bindande, och stadganden om val i Finland av företrädare i Europaparlamentet måste uppgöras enligt dessa.

Alla unionsmedborgare som har i lagen om hemkommun (201/94) avsedd hemkommun i Finland skall ha rösträtt på samma villkor som en finsk medborgare, förutsatt att unionsmedborgaren inte i sin hemstat har förlorat sin rösträtt i Europaparlamentsval. Detta innebär i praktiken att alla unionsmedborgare som före valåret fyllt 18 år och som när vallängden uppgörs är stadigvarande bosatta i Finland kan rösta här vid val av företrädare i Europaparlamentet.

Av direktivet följer att ingen i samma Europaparlamentsval får rösta i mer än en medlemsstat i Europeiska unionen. Detta innebär att unionsmedborgaren i tid före valet måste välja var han röstar. I direktivet finns detaljerade regler om uppfyllandet av denna förpliktelse och om informationsutbytet mellan medlemsstaterna angående användande av rösträtten.

En förutsättning för användande av rösträtten är för unionsmedborgarens del att han skriftligen har meddelat vederbörande myndighet att han vid val av företrädare i Europapar-

lamentet vill utöva sin rösträtt i Finland. Denna anmälan skall kunna göras redan i samband med flyttningsanmälan, men den skall också kunna göras senare. Man skall när som helst kunna återta anmälan. De blanketter för anmälan som tas i bruk skall uppgöras på sådana språk som kan förstås av dem som skall göra anmälan.

Villkoret i Europaparlamentets resolution från år 1993 om beviljande av rösträtt åt medborgare från ett tredje land som redan har rösträtt i statliga val leder inte till några ändringar i vallagstiftningen i Finland, eftersom en här i landet stadigvarande bosatt utlänning under vissa förutsättningar har rösträtt i kommunalval.

Valbarhet

Valbarheten vid val av företrädare i Europaparlamentet skall i regel fastställas enligt samma principer som vid andra allmänna val. Den som är röstberättigad skall enligt detta också kunna uppställas som kandidat i valet. Finska medborgare skall vara valberättigade oberoende av hemort, alltså även om de bor utomlands.

I Maastrichtfördraget förutsätts att medlemsstaterna beviljar också alla i landet stadigvarande bosatta unionsmedborgare valbarhet på samma villkor som de egna medborgarna. Direktivet innehåller närmare bestämmelser också om denna rätt.

Valbarheten fastställs enligt samma kriterier som vid riksdagsmannavalet. Personer som står under förmyndarskap och krigsmän kan därför inte uppställas som kandidater.

Enligt artikel 6 i valrättsakten kan innehavare av vissa ämbeten och uppdrag inte vara företrädare i Europaparlamentet eftersom handhavandet av dessa tjänster inte anses vara förenligt med innehav av uppdraget som företrädare i Europaparlamentet. Dessa ämbeten och uppdrag nämns ovan i punkt 2.2.

I den nationella lagstiftningen kan stadgas att också andra ämbeten och uppdrag är oförenliga med uppdraget som ledamot av Europaparlamentet. Det föreslås att sådana innehavare av höga ämbeten och uppdrag som inte enligt riksdagsordningen kan vara riksdagsledamöter inte heller skall kunna vara företrädare i Europaparlamentet. Dylika ämbe-

ten och uppdrag är ämbetena som justitiekansler och justitiekanslersadjoint samt medlem vid högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen, liksom även uppdraget som riksdagens justitieombudsman och biträdande justitieombudsman samt ämbetet som republikens president. Innehavarna av ämbeten och uppdrag som är oförenliga med uppdraget som ledamot i Europaparlamentet kan nog ställa upp som kandidater i valet men de måste avstå från sina ämbeten och uppdrag om de väljs till företrädare i Europaparlamentet.

Enligt direktivet får ingen ställa upp som kandidat i två olika medlemsstater i samma Europaparlamentsval. Direktivet innehåller också bestämmelser gällande övervakningen av detta förbud och bestämmelser om vad som skall beaktas vid konstaterandet av valbarhet vid kandidatuppställningen.

Dubbelmandat

Enligt artikel 5 i valrättsakten kan en ledamot av Europaparlamentet vara medlem av det nationella parlamentet. I artikel 6 i valrättsakten ingår en förteckning över uppdrag, vars innehavare inte kan vara ledamot i Europaparlamentet. Trots att medlemsstaterna, tills att den enhetliga valordningen träder i kraft, genom nationella valstadganden kan bestämma vilka andra uppgifter som står i konflikt med ledamotskap i parlament, har man ansett att man inte genom nationella stadganden kan förbjuda riksdagsmännen att också vara ledamöter av Europaparlamentet. Detta beror på att valrättsaktens bestämmelser är bindande. Ändå är ett dylikt dubbelmandat uttryckligen förbjudet i vallagstiftningen i Belgien, Spanien och Grekland. Även i Frankrike behandlas i nationalförsamlingen ett lagförslag som gäller denna fråga. Juridiskt sett kan man inte utfärda ett dylikt förbud men Europeiska kommissionen har ändå inte på grund av ett förbud mot dubbelmandat väckt talan mot medlemsstaterna vid EG:s domstol. Detta kommer knappast heller att ske, ifall Europaparlamentet inte kräver det. Eftersom Europaparlamentet förhåller sig negativt till dubbelmandat kommer man knappast att ingripa i saken.

I sitt svar på en skriftlig fråga som ställdes av Europaparlamentet år 1986 angående den belgiska lagstiftningen har kommissionen motiverat sitt val att inte ingripa i ärendet med att

de största politiska partierna i medlemsstaterna har strävat till att inte uppmuntra dubbelmandat eller t.o.m. förbjudit detta. Inom Europaparlamentet utgår man från att ärendet borde behandlas genom politiska beslut i medlemsländerna. I praktiken har endast en liten del av ledamöterna ett dubbelmandat, i detta skede drygt 30 ledamöter, dvs. ca 5 % av ledamöterna i Europaparlamentet.

Det förutsätts att en ny medlemsstat som inte ordnar val av företrädare i Europaparlamentet före medlemskapet träder i kraft, vilket enligt anslutningsfördraget vore möjligt, väljer de första företrädarna i Europaparlamentet bland landets parlamentsledamöter. Av denna orsak kommer alla de första i Finland valda företrädarna i Europaparlamentet att ha ett dubbelmandat under den tid de ännu efter att blivit valda till företrädare i Europaparlamentet är riksdagsmän. Anslutningsfördraget förutsätter inte att de förblir riksdagsmän tills det första direkta valet av företrädare i Europaparlamentet har hållits. De företrädare som har valts kan efter valet bli utanför riksdagen antingen genom att de inte blir valda vid riksdagsvalet eller genom att de inte ställer upp som kandidater vid valet. Dessutom kan de bli befriade från sitt riksdagsmannauppsdrag genom riksdagens beslut enligt 10 § riksdagsordningen.

Eftersom det hör till uppdraget som ledamot i Europaparlamentet att förutom att delta i sessionerna också delta i de ständiga kommittéernas och partigrupperingarnas möten, måste parlamentsledamoten redan för att kunna delta i dessa möten i allmänhet vara borta från riksdagsarbetet åtminstone 200 dagar om året. Om frånvaron pågår en längre tid förhindras det normala riksdagsarbetet avsevärt. Därför är det klart att ett dubbelmandat inte lämpar sig för ledamotskapet i Europaparlamentet. Eftersom dubbelmandat ändå inte kan förbjudas i lag borde man genom politiska beslut nå en tillfredsställande lösning. Man kunde i detta avseende förfara som i många andra medlemsstater i Europeiska unionen, dvs. reglera frågan i partiernas eller deras riksdagsgruppers stadgar. Partierna skulle låta sina medlemmar bestämma vilket uppdrag de vill åta sig att sköta, ifall de blir invalda både i riksdagen och Europaparlamentet.

Riksdagen kan dock som en tillfällig lösning och också i senare eventuella dubbelmandatfall på begäran av ledamoten enligt 64 § riksdagens

arbetsordning bevilja en riksdagsman befrielse från riksdagsmannauppsdraget för en vecka i taget eller vid behov också för längre tid så att han kan sköta uppgifterna som ledamot av Europaparlamentet. Ett dylikt tillfälligt arrangemang skulle inte väsentligt försvåra riksdagsarbetet, om det första direkta valet kan ordnas så snabbt som möjligt. Däremot borde även ett tillfälligt arrangemang när en suppleant sköter riksdagsmannens uppgifter under hela den tid som riksdagsmannen sköter uppdraget som ledamot av Europaparlamentet undvikas av principskäl. Vid behov borde i andra sammanhang utredas tagandet i bruk av ett suppleantsystem, både permanent men också vid andra situationer av förhinder, t.ex. vid handhavandet av ministeruppdrag.

Man kan inverka på villigheten att sköta ett dubbelmandat också genom att göra dubbelmandatet mindre attraktivt genom stadgandena om ledamöternas arvoden. Därför föreslås att två tredjedelar av det arvode som enligt lagen om riksdagsmannaarvode beviljas riksdagsmännen skall innehållas av dem som valts till företrädare i Europaparlamentet.

Uppställande av kandidat

Enligt artikel 137 i Romfördraget är företrädarna i Europaparlamentet företrädare för folken i medlemsstaterna. Också statsmakten i Finland tillkommer enligt 2 § 1 mom. regeringsformen folket, som företräds av dess till riksdag församlade representation. Principen om demokrati har i Finland alltid varit utgångspunkten då stadganden angående kandidatuppställningen i val utfärdats och ändrats.

Eftersom endast en liten del av folket tillhör politiska partier har man genom rätten att bilda valmansföreningar velat säkra alla medborgare en jämlik möjlighet att inverka på kandidatuppställningen i valen. Å andra sidan kan partierna direkt uppställa sina kandidater utan att bilda valmansföreningar, även om de måste uppställa sina kandidater på ett sätt som tryggar medlemmarnas demokratiska inflytande dvs. genom interna medlemsomröstningar inom partiet. Det förutsätts att partiernas stadgar innehåller bestämmelser om medlemsomröstning vid riksdagsval. Till den del det saknas bestämmelser i stadgarna skall vad som är stadgat om detta i 26 b — 26 f §§ lagen om riksdagsmannaval tillämpas (26 a § 3 mom.).

Det finns för tillfället 20 partier i partiregist-

ret. För att grunda ett parti förutsätts enligt 2 § partilagen (10/69) 5 000 vid riksdagsmannaval valberättigade anhängare. För att bilda en valmansförening krävs i riksdagsval enligt 31 a § lagen om riksdagsmannaval minst 100 röstberättigade personer från samma valkrets och i kommunalval enligt 20 § 1 mom. lagen om kommunalval i regel minst 10 röstberättigade kommunmedlemmar. Vid val av republikens president har enligt 23 a § regeringsformen, förutom ett sådant registrerat parti från vars kandidatlista minst en riksdagsman blivit vald vid det senast förrättade riksdagsmannavalet, också 20 000 valberättigade personer rätt att ställa upp en presidentkandidat. Genom dessa stadganden har man i Finland säkrat demokratin vid uppställande av kandidater i allmänna val.

Till valordningen för allmänna val hör ytterligare det faktum att partierna kan bilda valförbund vid uppställandet av kandidater och att valmansföreningarna kan bilda gemensamma listor.

De allmänna valen har i Finland redan i 40 år varit personval. År 1953 upphörde man slutgiltigt med de s.k. långa listorna vid kommunalval och vid riksdagsmannaval år 1954. Således är de långa listorna redan främmande för vår politiska tradition.

Bruket av långa listor har ansetts öka partibundenheten. Ur en demokratisk synvinkel sett finns det inga hållbara grunder för att på nytt ta i bruk listval. Eftersom man vid det fungerande och klara personvalsystemet som används inte har kunnat påvisa sådana brister att det borde ersättas med listval finns det goda skäl till att också vid valen av företrädare i Europaparlamentet basera kandidatuppställningen på personvalsystemet, som är känt också från andra allmänna val.

I propositionen föreslås att partierna och valmansföreningarna skall kunna uppställa kandidater vid val av företrädare i Europaparlamentet. Partierna skall kunna bilda valförbund och valmansföreningarna skall kunna bilda gemensamma listor. Ifall partierna bildar valförbund inom ett visst valområde, är man dock tvungen att bilda motsvarande valförbund inom alla valområden där dessa partier uppställer kandidater.

För att bilda en valmansförening inom ett valområde krävs åtminstone 500 valberättigade personer som hör till samma valkrets. Valmansföreningarna får bilda en gemensam lista.

Den gemensamma listan skall ha en beteckning om vilken till tillämpliga delar gäller vad som stadgas om en gemensam listas beteckning i lagen om riksdagsmannaval. Vid sammanställningen av kandidatlistorna skall ovanför den gemensamma listan eller till den gemensamma listan ansluten valmansförening tydligt antecknas den gemensamma listas beteckning.

Partiernas kandidater skall uppställas med tryggnad av medlemmarnas demokratiska inflytande såsom närmare bestäms i partiernas stadgar. Ifall partiet har två eller flera kretsorganisationer inom samma valområde eller om kandidaterna uppställs riksomfattande, skall kretsorganisationerna komma överens om hur partiets kandidater uppställs. Ifall kretsorganisationerna inte kan komma överens skall partiets styrelse avgöra saken.

Till övriga delar gäller med vissa undantag till tillämpliga delar vad som stadgas i lagen om riksdagsmannaval. Kandidaterna skall ändå uppställas antingen enligt valområde eller riksomfattande. Fast valresultatet skulle vara beroende av resultatet inom ett valområde är det nödvändigt för den geografiska spridningen av de valda företrädarna att sträva till att uppställa kandidater enligt valområde på olika håll i landet.

Vid uppställandet av kandidater inom ett valområde, vilket skall anses vara huvudregeln, får samma person ställas upp som kandidat endast inom ett valområde. Detta motsvarar valordningen i riksdagsmannaval där samma person kan vara kandidat endast i en valkrets. Av ett parti, ett valförbund eller på en gemensam lista får högst åtta kandidater ställas upp inom varje valområde.

Centralnämnden på valområdet sköter vid uppställandet av kandidater inom valområdet de uppgifter som enligt lagen om riksdagsmannaval hör till valkretscentralnämnden.

Främst för sådana små partier och andra grupperingar som verkar ha möjligheter att få endast en kandidat invald är det viktigt att enbart kandidatuppställningen inte, med tanke på hur partiets understöd är koncentrerat, på förhand avgör från vilket valområde kandidaten blir vald. På grund av detta har det ansetts skäligt att tillåta också en riksomfattande kandidatuppställning. Vid en dylik kandidatuppställning skall samma personer ställas upp som kandidater i alla de valområden där av ett parti, ett valförbund eller på en gemensam lista uppställs kandidater. Av ett parti, ett valför-

bund och på en gemensam lista får ställas upp högst det antal kandidater som skall väljas, dvs. sexton.

Vid riksomfattande kandidatuppställning skall partiets kretsombud eller, om valförbund bildats, partiernas kretsombud tillsammans ansöka om offentliggörande av kandidatlistorna samt anmäla om valförbund och gemensamma listor av centralnämnden i Helsingfors stads valkrets. Centralnämnden skall behandla och godkänna alla valområdenas ansökningshandlingar samt dra lott om partiernas och de gemensamma listornas inbördes ordning för sammanställningen av kandidatlistorna för alla valområden. Kandidaterna får i den riksomfattande kandidatuppställningen samma nummer inom alla valområden.

I sammanställningen av kandidatlistorna skall, om man börjar från vänster, först upptas de riksomfattande kandidaterna. Partier och valförbund skall upptas före de gemensamma listornas kandidater i den ordning som centralnämnden i Helsingfors stads valkrets genom lottning beslutat. Efter partiets namn och efter valförbundets eller den gemensamma listans beteckning skall inom parentes framgå att det gäller en riksomfattande kandidatuppställning. Efter de riksomfattande kandidaterna skall i sammanställningen av kandidatlistor från vänster till höger kandidaterna enligt valområde upptas i den ordning som valområdets centralnämnd beslutat genom lottningen, så att partier och valförbund upptas först och därefter upptas de gemensamma listorna samt slutligen enskilda valmansföreningar.

Valförrättningen

Val av företrädare i Europaparlamentet skall i allmänhet inte förenas med andra val. Val förrättas enligt ett bestående system i juni, medan riksdagsvalen i allmänhet hålls i mars, kommunalvalen i oktober och valet av republikens president i januari-februari. Således skall valen i regel förrättas separat.

Enligt förslaget skall valen förrättas i normal ordning inom röstningsområden. Dessutom kan man delta i dem på förhand såväl i hemlandet som utomlands, dvs. vid postkontor, i anstalter, hemma, på fartyg eller vid beskickningar.

Till valdag föreslås den söndag som infaller

under den tidsperiod som Europeiska unionens råd föreslagit. I och med att vi har övergått till endagsval har söndagen blivit vedertagen som valdag.

Förhandsröstningen skall vara förkortad på motsvarande sätt som i den rådgivande folkomröstningen angående frågan om Finland skall ansluta sig till Europeiska unionen och vid val av republikens president genom direkt folkval i två steg. Det innebär att förhandsröstningen börjar först den elfte dagen före valförrättningen. I hemlandet ingår ett veckoslut i tiden för förhandsröstningen och utomlands ingår en lördag.

Sättet för uträknande av valresultatet

När landet utgör ett enda valområde skall företrädarplatserna enligt förslaget fördelas mellan partierna, valförbunden, de gemensamma listorna och valmansföreningarna enligt det röstetal de erhållit i hela landet. Fördelningen skall ske enligt det för oss bekanta d'Hondtska rösträkningsmetoden. Varje parti eller annan motsvarande grupp skall erhålla så många platser som proportionellt tillhör den. Jämförelsen skall ske på basis av jämförelsetal. Det jämförelsetal som berättigar till den första platsen är det sammanlagda antal röster som partiet eller en annan grupp erhållit, det jämförelsetal som berättigar till andra plats utgörs av hälften av de sammanlagda rösterna och det jämförelsetal som berättigar till tredje plats utgörs av en tredjedel o.s.v. Jämförelsetalet för en valmansförenings kandidat skall vara det röstetal han erhållit. Alla 16 platser skall fördelas mellan partierna, valförbunden, de gemensamma listorna och valmansföreningarna utgående från hur stort jämförelsetalet är.

Inom varje parti, valförbund och gemensam lista fördelas platser på olika sätt beroende på om kandidaterna har uppställts enligt valområde eller riksomfattande.

Vid kandidatuppställning enligt valområde fördelas platserna mellan valområdena i samma proportion som de röster vederbörande partis, valförbunds eller gemensamma listas kandidat erhållit i hela landet är fördelade mellan valområdena. Inom varje valområde där ett parti, ett valförbund eller en gemensam

lista får flera företrädare, väljs dessa företrädare enligt storleksordningen av det personliga röstetal de erhållit.

Vid riksomfattande kandidatuppställning skall företrädarplatserna fördelas mellan partiernas, valförbundens och de gemensamma listornas kandidater enligt storleksordningen av det personliga röstetal de erhållit.

Det första i anslutningsfördraget förutsatta valet av företrädare

I anslutningsfördraget förutsätts att 16 riksdagsmän som valts inom riksdagen skall verka som företrädare i Europaparlamentet tills fullmakterna för de första företrädarna som valts genom direkta val godkänts i Europaparlamentet.

Detta arrangemang beror på att de länder som ansökt om medlemskap inte nödvändigtvis är beredda på att välja företrädare i Europaparlamentet så att det skulle finnas företrädare som valts vid direkta val som kan delta i parlamentsarbetet genast när medlemskapet trätt i kraft. Österrike har dock uttryckt en önskan om att förrätta det första Europaparlamentsvalet redan innan medlemskapet träder i kraft. Detta leder till att också alla andra länder som strävar till medlemskap samtidigt med Österrike enligt anslutningsfördraget kan förrätta direkta val redan under detta år. Hos oss är man inte beredd på ett dylikt förfarande utan man förbereder sig för att hålla det första direkta valet senare under den tvååriga övergångstid som reserverats för detta ändamål.

Ifall riksdagen inte är enhällig om vem som skall väljas till företrädare i Europaparlamentet, skall valet förrättas av elektor. Om inte heller dessa är eniga, skall valet förrättas enligt ett proportionellt valsätt. Detta förfarande skall användas också för tillsättande av företrädarmandat som blivit lediga. Motsvarande valsätt tillämpas i riksdagen bl.a. då representanterna i Europarådets parlamentariska generalförsamling väljs.

Tidpunkten för det första valet

Enligt anslutningsfördraget skall Finland inom de två första åren av sitt medlemskap

förrätta det första direkta valet av företrädare i Europaparlamentet i enlighet med valrättsordningen.

Ett alternativ är att med tillämpning av bestämmelserna i anslutningsfördragets protokoll nr 8 förrätta valet redan under det pågående året efter undertecknandet av fördraget och före det trätt i kraft. I dessa bestämmelser förutsätts att valrättsakten tillämpas och upprepas det centrala innehållet i direktivet angående unionsmedborgares rösträtt och valbarhet. Det stadgas särskilt att personer som i valet år 1994 av företrädare i Europaparlamentet redan röstat i något medlemsland eller uppställts som kandidat inte längre får rösta eller ställa upp som kandidat i detta val.

Såsom ovan konstaterats är man inte hos oss beredd på att förrätta valet före medlemskapet träder i kraft. Således kommer valet att förrättas inom den tidsfrist som det stadgas om i anslutningsfördraget, dvs. under åren 1995—1996, förutsatt att medlemskapet träder i kraft den 1 januari 1995.

Detta val kan förrättas antingen separat eller i samband med ett annat val eller med en rådgivande folkomröstning. Genom att sammanslå valförrättningarna skulle man spara nästan 100 miljoner mark och försäkra sig om ett tillräckligt deltagande i valet. Valet hinner inte förrättas i samband med riksdagsvalet år 1995. Däremot kan valet förrättas i samband med kommunalvalet år 1996. Genom att förena valen försäkrat man sig samtidigt om att det blir tillräckligt med tid för valförberedelser och uppställande av kandidater. Av denna orsak föreslås att det första direkta valet skall förrättas i samband med kommunalvalet den 20 oktober 1996. Förenandet av valen förutsätter vissa tekniska procedurstadganden som kommer att utfärdas skilt.

3.2.2. Funktionsförutsättningar för ledamöterna

Arbetsomgivning

Europaparlamentsledamöternas kalender ser väldigt likadan ut från år till år och varje månad. Augusti är semestermånad och mötesfria är till största delen också valårets maj månad och största delen av juni. Under andra tider hålls möten nästan varje vecka, i medeltal

tre veckor av fyra i månaden. Det reses livligt mellan hemstäderna, Strasbourg, Bryssel och Luxemburg.

Europaparlamentets sessioner hålls i allmänhet i Strasbourg i Palais de l'Europe, men byggandet av en ny mötesbyggnad har redan inletts. I mötesbyggnaden i Bryssel hålls nuförtiden en extra session per år. Sessionerna pågår vanligtvis en arbetsvecka, dvs. fem dagar åt gången. Av parlamentets sekretariat arbetar största delen i Luxemburg, fastän en betydande del av sekretariatet redan finns i Bryssel. För sessionerna reser också sekretariatet till Strasbourg.

Till ledamöternas månatliga program hör förutom sessionsveckan i allmänhet två 3—4 dagars kommittéveckor i någon eller några av parlamentets 18 ständiga kommittéer i Bryssel. En parlamentsledamot är i allmänhet medlem av två kommittéer. Dessutom hålls det en 2—5 dagars gruppvecka i allmänhet i Bryssel. Därtill samlas de politiska grupperingarna, som numera är åtta till antalet, under sessionsveckan i Strasbourg, oftast på måndagen före sessionen, men också senare under veckan. Till ledamöternas arbete hör ytterligare deltagande i något tillfälligt undersökningsutskott, i olika informella samarbetsgrupper och i de olika grupperingarnas nationella delegationers möten samt deltagande i arbets- och informationsresor som ordnas av parlamentet.

Vid sidan om Europaparlamentets sekretariat står sekretariatet för de politiska grupperingarna till ledamöternas förfogande. Till grupperingarnas sekretariat hör numera ca 500 funktionärer. I de största grupperingarna är det en person som har som sitt ansvar att följa en kommittés arbete, men i mindre grupperingar kan en person ha ansvar för 3—4 kommittéer.

Det ankommer inte på medlemsstaterna att ordna sekreterartjänster för de företrädare som valts i landet. Företrädarna skall ordna detta själv. För detta erhåller de kostnadsersättning av Europaparlamentet. Detta behandlas nedan.

Relationerna mellan Europaparlamentet och de nationella parlamenten sköts i regel genom utskottssamarbete så att nationella politiska grupper håller kontakt med grupperingarna i Europaparlamentet.

Ledamöternas arvode, ersättning och pension

Europaparlamentets ledamöter får sin lön av

medlemsstaterna och den är lika stor som den lön ledamöterna i det nationella parlamentet har, med undantag av de specialtillägg som betalas på det nationella planet. Således varierar ledamöternas löner avsevärt beroende på i vilket land de har blivit valda. Också beskattningen sker enligt nationell lagstiftning. Ledamöterna av Europaparlamentet får ändå ersättning av parlamentet för att täcka kostnaderna. Följande ersättningar är för tillfället i bruk:

1. Allmän kostnadsersättning, vars belopp är 2 732 ECU (cirka 15 900 finska mark) i månaden. Detta skall täcka byråkostnader, telefon- och postningskostnader samt kostnader för resor i hemlandet. Ifall en ledamot har varit frånvarande vid hälften av sessionerna, halveras kostnadsersättningen.

2. (a) Reseersättning enligt enhetstariff, vars storlek för de första 400 kilometrarna är 0,73 ECU (4,25 mk) och för de följande kilometrarna 0,37 ECU (2,15 mk), för att täcka resekostnaderna inom unionens område för deltagande i parlamentets officiella möten.

2. (b) Ifall ett officiellt möte hålls utanför unionens område kan en ledamot få särskild ersättning mot uppvisande av resebiljetten.

3. Reseersättning vars belopp är 3 000 ECU (17 460 mk) i året oberoende av världsdel, ifall det är frågan om resor i tjänsteärenden, t.ex. för deltagande i en konferens.

4. Dagenningen utgör 199 ECU (1 160 mk) i dygnet inom EU:s område.

5. Telekommunikationsersättning, vars storlek är 1 000 ECU (5 820 mk) i året, t.ex. för att under vissa förutsättningar skaffa en dator, och 6. Kostnader för avlönande av ett sekretariat, som en ledamot kan få ersatt med 7 468 ECU (43 460 mk) per månad mot uppvisande av kvitto.

Europaparlamentet beviljar ett avsevärt stöd också åt de politiska grupperingarna. Det stöd som beviljas beror på antalet ledamöter i gruppen och är avsett att täcka kostnaderna för gruppernas sekretariat, kostnaderna för annan politisk verksamhet, kostnader för informationsverksamhet och delvis också anskaffning eller hyra av datorer och byråautomatik samt underhållskostnader som har försöksakats sekretariatet.

Eftersom arvodet för de företrädare som väljs för Finland i Europaparlamentet skall regleras genom nationella stadganden, föreslås att en lag skall stiftas om arvode och pensioner åt i Finland vald företrädare i Europaparla-

mentet. Enligt lagen skall till tillämpliga delar vad som stadgas om arvode och pension för riksdagsman tillämpas på arvode och pensioner för företrädare för Finland i Europaparlamentet, dock så att extra kostnadsersättningar, reseersättningar och dagpenning inte beviljas.

Vid fall av dubbelmandat föreslås att lagen om representationsarvode skall ändras så att en riksdagsman som valts till företrädare i Europaparlamentet skall få endast en tredjedel av de i lagen stadgade arvodena och kostnadsersättningarna. Som jämförelse kan konstateras att det av en riksdagsman som verkar som minister indras hälften av hans arvode och kostnadsersättning.

3.2.3. Ålands representation i Europeiska unionen

Utgående från såväl regeringsformen som internationellrättsliga garantier har landskapet Åland en stark ställning. Enligt det tilläggsprotokoll som ingår i Finlands anslutningsfördrag kan landskapet Åland inom ramen för överenskomna specialarrangemang antingen bli en del av unionen eller stanna utanför. Ifall landskapet beslutar att Finlands medlemskap skall gälla också Åland, övergår trots specialarrangemang en betydande del av de ärenden som faller inom området för landskapets lagstiftningsmakt till området för gemenskapens lagstiftning.

Trots att man utgående från ovannämnda synpunkter kan argumentera för en egen direkt representation för landskapet i Europeiska unionen t.ex. så att landskapet skulle erhålla en av företrädarplatserna i Finlands kvot, väger motargumenten tyngre. Åland är en del av riket. Med beaktande av landskapets låga invånarantal vore det orättvist om Åland får en egen plats. Dessutom är alla väsentliga, till Ålands självstyrelse hörande sårättigheter skyddade och man kan inte röra dessa utan att landskapet gett sitt samtycke. Åland skulle också bilda ett eget skatteområde utanför unionen. En egen plats skulle passa dåligt i Europaparlamentets karaktär, eftersom parlamentet indelas i övernationella partier och inte är ett gemensamt organ för de nationella folkrepresentationerna. Dessutom har Åland åtminstone i princip, t.ex. i samarbete med ett

riksomfattande parti, möjlighet att få en kandidat vald också om det ovan beskrivna valsystemet tillämpas på Åland.

Regeringen anser dock att förhandlingar om en 17:e företrädarplats för Finland som en representant för landskapet Åland skulle besätta omedelbart skall inledas. Dessutom ombesörjer regeringen att landskapets ställning på ett tillräckligt sätt tryggas vid förberedelsen av nationella integrationsfrågor och i synnerhet vid lagstiftningsarbetet. Förslag gällande dessa frågor kommer att göras skilt vid ett senare tillfälle.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Alla utgifter för valet av ledamöter till Europaparlamentet kommer att vara nya kostnader, eftersom dylika val har inte tidigare ingått i vår politiska ordning. Ifall valen förrättas skilt belastas staten uppskattningsvis med en utgiftspost på 100 miljoner mk. I detta markbelopp ingår också kostnader för kommunernas centralvalnämnder, valnämnder och valbestyrelser. Dessa kostnader skulle ersättas ur statens medel. I beloppet ingår även den utgiftspost på ca 400.000 mark som behövs för att effektivt göra denna nya form av val känd för väljarna.

I 102 § lagen om riksdagsmannaval stadgas om fördelningen av valkostnaderna mellan staten och kommunerna. Kostnaderna för 1991 års riksdagsmannaval uppgick till ca 82 milj. mk, varav statens andel var ca 43,6 milj. mk. Vid 1992 års kommunalval var kostnaderna ca 73,8 milj. mk, varav statens andel var ca 28,7 milj. mk.

Om valet av företrädare i Europaparlamentet anordnas i samband med statliga val, folkomröstning eller kommunalval vore kostnaderna väsentligt mindre. Dessa val skulle medföra en ökning i vissa normala valkostnader, såsom personal-, trycknings- och förnödenhetsutgifter samt ADB-utgifter. I kostnaderna för val av företrädare i Europaparlamentet som anordnas i samband med kommunalval skall utgifterna för myndigheterna vid statliga val, valkretscentralnämnderna, beaktas. Valkretscentralnämndernas utgifter kommer att uppgå till under 10 milj. mk. Centralvalnämndernas ut-

gifter kommer att stiga endast med några miljoner mk, om valet av företrädare i Europaparlamentet förrättas i samband med statliga val eller en folkomröstning.

Eftersom valen av företrädare i Europaparlamentet ansluter sig till det statliga beslutsfattandet bör staten bestrida samtliga kostnader för dem. Den nämnda principen skall följas bara i de fall då valet av företrädare i Europaparlamentet föranstalts fristående från val och folkomröstningar. De extra kostnader som kommunerna föranleds av val av företrädare i Europaparlamentet som anordnas i samband med val eller folkomröstningar kan anses vara såpass obetydliga att det inte är skäl att utge ersättning för dem av statens medel. Dessutom skulle det vara tekniskt svårt att skilja mellan statens och kommunernas kostnader. Om fördelningen mellan staten och kommunerna av kostnader som föranleds av folkomröstningar stadgas på motsvarande sätt.

De kostnader som valet förorsakar skall tas i beaktande då valordningen utvecklas. Detta förutsätter åtgärder för utvecklandet av hela valordningen. Då valen och folkomröstningarna ökar kommer detta att förorsaka ekonomiska problem också för partierna och andra politiska grupper. Då valordningen utvecklas skall också detta tas i beaktande och de ekonomiska förutsättningarna för politisk kampanjföring skall därför tillräckligt tryggas.

Utgifterna för företrädarnas i Europaparlamentet arvoden kommer årligen att uppgå till ca 5,8 miljoner mark. Å andra sidan skall av en riksdagsman som blir vald också till företrädare i Europaparlamentet innehållas två tredjedelar av honom tillkommande arvode och kostnadsersättning, vilket innebär en årlig inbesparing på ca 300.000 mark per innehavare av dubbelmandat. Den årliga inbesparingen kommer till en början, när alla företrädare i Europaparlamentet är riksdagsmän, att vara ca 4,7, miljoner mark.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Valen av företrädare i Europaparlamentet inverkar inte på organisation och personal, enär som valmyndigheter skulle verka i lagen

om riksdagsmannaval stadgade organ och man skulle inte behöva nya organ.

4.3. Inverkan på olika folkgruppers ställning

Ifall förslaget förverkligas inverkar denna i synnerhet på ställningen för alla här stadigvarande boende unionsmedborgare, som inte är finska medborgare. De har ifall de så önskar rösträtt och är valbara i Europaparlamentsval som förrättas i Finland. Enligt befolkningsuppgifter skulle i maj detta år 13 000 unionsmedborgare kunna ta del av dessa rättigheter ifall också svenska och norska medborgare beaktas.

5. Beredningen av propositionen

Lagförslaget har beretts i EG-vararbetsgruppen som tillsattes den 25 februari 1993. I enlighet med det erhållna uppdraget har arbetsgruppen under sitt arbete hört i riksdagen företrädda partier, riksdagens generalsekreterare och Ålands landskapsstyrelse samt en del andra specialister. Arbetsgruppen avlät sitt betänkande åt justitieministeriet den 9 juni 1994.

Om EG-vararbetsgruppens betänkande har utlåtanden inhämtats av 40 olika instanser. Om betänkandet gavs sammanlagt 24 utlåtanden. I dem förhöll man sig i allmänhet positivt till arbetsgruppens förslag.

Lagförslaget har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet på basen av arbetsgruppens betänkande och på basen av de erhållna utlåtanden.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

6.1. Samband med resultatet av den rådgivande folkomröstningen angående medlemskap i Europeiska unionen

I den rådgivande folkomröstning angående frågan om Finland skall ansluta sig som medlem till Europeiska unionen som förrättades i Finland den 16 oktober 1994 understödde 56,9 % av dem som röstade Finlands anslutning som medlem i Europeiska unionen. Propositionens godkännande förutsätter förutom folkomröstningens resultat även att anslut-

ningsavtalet godkänns av riksdagen och parlamentena i EU:s medlemsstater.

kraft den 1 januari 1995 i fråga om de stater som har deponerat ratifikationsdokumentet.

6.2. Samband med godkännande av förhandlingsresultatet angående medlemskap i Europeiska unionen

6.3. Samband med resultatet i den rådgivande folkomröstningen om Ålands anslutning till Europeiska unionen

Riksdagen har den 18 november 1994 med 152 röster mot 45 röster godkänt att Finland ansluter sig till Europeiska unionen. Efter detta beror Finlands medlemskap endast på att anslutningsavtalet ratifieras av Europeiska unionens medlemsstater. Propositionen kan likväl godkännas på basis av riksdagens ovan nämnda beslut, eftersom anslutningsavtalet träder i

På Åland ordnades den 20 november 1994 en rådgivande folkomröstning i landskapet om vad landstinget skall besluta om Ålands anslutning till Europeiska unionen. Vid folkomröstningen var 73,7 % av dem som röstade för att landskapet skall ansluta sig till unionen. Det slutgiltiga beslutet om anslutning till unionen fattas av landstinget.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lag om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet

1 §. I paragrafen konstateras att det är frågan om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet och att valen ges ett namn, *val av företrädare i Europaparlamentet*, som skall användas nedan i lagen.

Valen skall förrättas vart femte år. Nästa val efter 1994 års val hålls i Europeiska unionens medlemsstater i juni 1999.

Parlamentets medlemmar har valts genom direkta val från år 1979. Om en femårig mandatperiod stadgas i artikel 3 i valrättsakten. I artikel 2 i valrättsakten, såsom den har ändrats i anslutningsfördraget om Finlands och andra nya medlemsstaters anslutning stadgas att det från Finland skall väljas 16 ledamöter.

De nationella stadgandena om val av företrädare i Europaparlamentet är gällande tills bestämmelserna i artikel 138.3 i Romfördraget om en enhetlig valordning föreligger.

2 §. I paragrafen skall för det första ingå ett hänvisningsstadgande enligt vilket vad som stadgas om valrätt vid val av riksdagsmän skall gälla om rösträtt vid val av ledamöter till Europaparlamentet. Om saken stadgas både i riksdagsordningen (RO) och i lagen om riksdagsmannaval. I dessa stadganden används

benämningen "valrätt" för att beskriva den s.k. materiella rösträtten till skillnad från den i vallängden nämnda s.k. formella rösträtten. I 16 § kommunala vallagen används dock benämningen "rösträtt" för att beskriva också den materiella rösträtten. Med benämningarna avses ändå samma sak, och i denna proposition används begreppet rösträtt om den materiella rösträtten.

Röstberättigad enligt 6 § 1 mom. riksdagsordningen är utan avseende på boningsort, dvs. också i utlandet boende, envar finsk medborgare som före valåret fyllt 18 år. I samma paragrafs 2 mom. stadgas när finsk medborgare dock inte är röstberättigad. Röstberättiganden föreligger till följd av vissa valbrott inte ända till utgången av det sjätte kalenderåret efter det slutliga dom i saken gavs.

I paragrafens 1 mom. skall stadgas också om unionsmedborgarnas rösträtt. Eftersom en finsk medborgare också till följd av medlemskapet blir "unionsmedborgare" måste man i lagen utreda begreppet när det är frågan om "andra" unionsmedborgare. Man kan antingen konstatera detta på ovan nämnda sätt eller till begreppet unionsmedborgare foga benämningen "som inte är finsk medborgare".

Stadgandet är till de delar det berör unionsmedborgarens rösträtt uppgjord enligt de krav som uppställs i Maastrichtfördraget och direktivet från år 1993. De unionsmedborgare som

har i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i Finland skall ha rösträtt på samma villkor som finsk medborgare.

”Under samma förutsättningar” betyder här att också andra unionsmedborgare än finska medborgare som under valåret före uppgörande av vallängderna har hemkommun här blir valberättigade, förutsatt att de fyllt 18 år före valårets början. De införs dock alltid i valkretsens vallängd och kan således delta endast i förhandsröstningen. I detta avseende är de ändå i samma ställning som de finska medborgare som under valåret flyttat tillbaka till Finland efter att ha bott utomlands så länge att de inte, beroende på tidpunkten för valet antingen under året före valåret eller i början av valåret haft hemkommun eller, enligt de tidigare gällande stadgandena, hemort i Finland vid den tidpunkt som beaktas när vallängderna uppgörs i röstningsområdena.

För att en annan unionsmedborgare skall upptas i vallängden förutsätts, såsom stadgas nedan i 11 § 2 mom., att han skriftligen har meddelat att han vill utöva sin rösträtt endast i Finland.

Unionsmedborgaren kan i sitt hemland ha förlorat sin rösträtt vid val av företrädare i Europaparlamentet på basis av gällande stadganden. I detta fall har han inte heller rösträtt i Finland i motsvarande val. Begreppet ”under samma förutsättningar” betyder också att andra unionsmedborgare kan förlora sin rösträtt på basen av valbrott begångna i Finland.

I paragrafens 2 mom. har intagits det förbud mot att i samma Europaparlamentsval rösta i två olika medlemsstater som ingår i artikel 8 i valrättsakten. Begreppet ”samma val” sträcker sig också till de första direkta valen av företrädare i Europaparlamentet som ordnas i Finland. Den som i Europaparlamentsvalet år 1994 röstat i någon medlemsstat kan nämligen inte rösta i det val som förrättas hos oss. I artikel 8.3 i protokollet till anslutningsfördraget konstateras uttryckligen att en person som i valet i juni 1994 röstat i någon medlemsstat inte under tiden som förflyter mellan under-tecknandet av anslutningsfördraget och anslutningsfördragets ikraftträdande har rösträtt i en stat som ansökt om medlemskap.

3§. Också för valbarhet gäller vad som stadgas om val av riksdagsmän. Detta betyder att de stadganden som reglerar finska medborgares valbarhet i riksdagsval skall tillämpas.

Stadgandena ingår i 7 och 8 §§ riksdagsordningen och närmare i lagen om riksdagsman-
naval.

Oberoende av var en finsk medborgare är bosatt så är den som är röstberättigad i riksdagsmannaval också valbar i dessa val förutsatt att han inte står under förmynderskap (7 § 1 mom. RO). Till riksdagsman kan dock inte väljas krigsman, med undantag för en person som fullgör sin värnplikt (7 § 2 mom. RO).

Paragrafens 1 mom. skall innehålla ett stadgande om valbarheten också för andra unionsmedborgare än finska medborgare. Stadgandet har gjorts upp enligt krav som uppställts i Maastrichtfördraget och direktivet från år 1993. Enligt detta är en annan röstberättigad unionsmedborgare valbar vid val av företrädare i Europaparlamentet på samma villkor som finska medborgare. Han är ändå inte valbar i Europaparlamentsval som förrättas i Finland ifall han har förlorat sin valbarhet i dessa val i sin hemstat enligt där tillämpliga stadganden.

Enligt artikel 6 i valrättsakten är vissa ämbeten och uppdrag oförenliga med ledamotskap i Europaparlamentet. De ämbeten och uppdrag som uppräknas i nämnda artikel har intagits som sådana i denna paragrafs 2 mom. (punkterna 1—8).

I 9 § riksdagsordningen har uppräknats vissa höga ämbeten och uppdrag vars innehavare inte kan vara riksdagsmän. Dessa är ämbetena som justitiekansler, justitiekansleradjoint, medlem av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen samt uppdraget som riksdagens justitieombudsman och riksdagens biträdande justitieombudsman. Ifall en riksdagsman utnämns till ett dylikt ämbete eller väljs till justitieombudsman eller biträdande justitieombudsman upphör riksdagsmannaskapet. Enligt 8 § 2 mom. riksdagsordningen upphör riksdagsmannaskapet för den som valts till riksdagsman om han väljs till republikens president.

Enligt valstadgandet kan förteckningen över ämbeten och uppdrag som är oförenliga med ledamotskap i Europaparlamentet utvidgas i nationell lagstiftning. Man får dock inte stadga att riksdagsmannauppgiften är oförenligt med uppdraget som företrädare i Europaparlamentet. Det föreslås att förteckningen kompletteras med en hänvisning till ovan nämnda ämbeten och uppdrag (2 mom. 9 punkten).

Ifall den som blivit vald till företrädare i Europaparlamentet förlorar sin valbarhet eller

blir utnämnd till något av ovan nämnda, med uppdraget som företrädare i Europaparlamentet oförenliga, ämbeten eller uppdrag upphör hans uppdrag som företrädare i Europaparlamentet (3 mom.).

I paragrafens 4 mom. stadgas att samma person inte får ställa upp som kandidat vid valet av företrädare i Europaparlamentet i mer än en medlemsstat i unionen. Beträffande begreppet "samma val" hänvisas till det som nämnts i samband med den förra paragrafen. En person som inte blivit vald i valen år 1994 får inte vara kandidat i det första direkta valet i Finland av företrädare i Europaparlamentet. Det finns ett uttryckligt stadgande även om detta i 3 artikeln i bilagan till nämnda protokoll om val som ordnas under mellantiden.

4 §. I paragrafen stadgas om en indelning av landet i fyra valområden på basis av gällande valkretsindelning. Valområdena är nödvändiga för att trygga en tillräcklig regional representation i Europaparlamentet.

Vid val av valkretsar som hör till valområdena skall det närmast beaktas att valområdena till sitt befolkningsantal blir ungefär lika stora. Då man haft den gällande valkretsindelningen som grund, och inte hittat någon bättre alternativ modell, har det inte kunnat undvikas att det västra valområdet blir något större än de andra och det norra på motsvarande sätt mindre.

5 §. För kandidatuppställningen är det nödvändigt att grunda ett nytt slags organ, en centralnämnd för valområdet. Detta innebär dock inte att ett nytt organ tillsätts, eftersom man ansett det ändamålsenligt att någon av valkretscentralnämnderna fungerar som valområdets centralnämnd. Vid uppgörande av förslaget har valet främst träffats på basis av praktiska skäl.

6 §. Valkretscentralnämnderna skall som vid andra allmänna val ha viktiga uppgifter vid förberedandet av valet, vid granskningen av de i valkretsarnas vallängder intagna röstandenas förhandsröstningshandlingar och vid räkningen av röster som givits i valet. Dessutom skall centralnämnden i Helsingfors stads valkrets enligt vad som stadgas i 14 och 15 §§ ha vissa specialuppgifter vid kandidatuppställningen.

7 §. Paragrafen innehåller grundstadganden om förrättningssättet vid valen. Den egentliga valförrättningen skall som tidigare äga rum samtidigt i samtliga röstningsområden i alla landets kommuner. Dessutom skall man vid

valet på ett sätt som vi redan vant oss vid kunna delta i förhandsröstningen som ordnas före den egentliga valdagen.

8 §. I denna paragraf stadgas om indelningen i röstningsområden med hänvisningsstadganden till kommunala vallagen. Numera är indelningen i röstningsområden i kommunerna tämligen konstant och likadan vid alla allmänna val. Det föreligger kanske skäl att förena de minsta röstningsområdena till större. Indelningen i röstningsområden är dock, enligt de tämligen vida ramar som stadgas om i 3 § kommunala vallagen, beroende av kommunalt beslutsfattande.

9 §. Även om kommunernas centralvalnämnder stadgas det endast genom hänvisning till kommunala vallagen (4 §). Om de kommuners centralvalnämnder som skall tillsättas i landskapet Åland är det dock nödvändigt att i denna lag utfärda speciella stadganden i 2 mom., på samma sätt som man har förfarit också i lagen om riksdagsmannaval och lagen om val av republikens president. Åland har en egen kommunal vallagstiftning som faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet och den centralvalnämnd som verkar vid andra allmänna val som förrättas i landskapet är endast en för dessa val tillsatt tillfällig centralvalnämnd.

10 §. Det skall inom varje röstningsområde finnas en valnämnd och för ordnande av förhandsröstning i varje kommun en eller flera valbestyrelser. För dessa skall enligt denna paragrafs hänvisningsstadganden gälla vad som stadgas om dem i lag om riksdagsmannaval.

11 §. I paragrafen stadgas om vallängder vid val av företrädare i Europaparlamentet. Vallängderna skall i huvudsak motsvara vallängderna vid riksdagsmannaval både beträffande sitt innehåll och sättet på vilket de uppgörs. En nyhet är registreringen av unionsmedborgare som röstberättigade.

Av en unionsmedborgare som stadigvarande flyttat till Finland men som inte är finsk medborgare förutsätts, enligt vad som i direktivet om unionsmedborgarens rösträtt och valbarhet stadgas, att han skriftligen skall anmäla att han önskar nyttja sin rösträtt vid valet av ledamöter i Europaparlamentet endast i Finland. Avsikten är att anmälan skall göras i samband med flyttningsanmälan till den registerbyrå till vars tjänsteområde ifrågavarande person flyttar eller till registerbyrån på vistelseorten. Anmälan kan också göras senare. Dessutom kan anmälan också när som helst

återtas, men ifall den inte återtagits införs unionsmedborgaren automatiskt i vallängden för följande Europaparlamentsval, ifall han efter sin inflyttning haft stadigvarande hemkommun i Finland. Ifall han flyttar från landet, förutsätter man en ny anmälan om han flyttar tillbaka.

För ordningens skull föreslås att det skall stadgas att anmälan eller dess återtagande skall göras till registerbyrån senast den 52 dagen före valet före klockan 16.

Unionsmedborgaren skall upptas i vallängden inom röstningsområdet ifall han före valåret fyllt 18 år och han enligt lagen om hemkommun haft hemkommun och bostad, eller enligt de tidigare stadganden i lagen om befolkningsböcker avsedd hemort, inom röstningsområdet under det år som föregår valåret eller, ifall valförrättningen hålls den 1 september eller senare, på årets första dag. I annat fall skall man införa personen i vallängden i den valkrets där han har sin hemkommun. Av införande i vallängden i en valkrets följer att han kan delta endast i förhandsröstningen.

12 §. I direktivet förutsätts att alla röstberättigade och valbara unionsmedborgare som inte är finska medborgare i god tid före valet på ett lämpligt sätt skall meddelas på vilka villkor och med iakttagande av hurudant förfarande de kan utnyttja dessa rättigheter i den stat i vilken de är bosatta.

Det föreslås att justitieministeriet skall ha nämnda anmälningskyldighet. Ministeriet skall om möjligt på ett lämpligt sätt meddela alla valberättigade unionsmedborgare om saken. När man bedömer vilket som vore det bästa förfarandesättet bör det beaktas att denna punkt i direktivet tolkades på många olika sätt när valen år 1994 förbereddes i Europeiska unionens medlemsstater. Den tyska regeringen lät t.ex. trycka en broschyr gällande frågan på alla de nio officiella EU-språken och delstaterna skickade ett personligt meddelande om saken åt de unionsmedborgare som bodde inom området. Fram till den 9 maj 1994 kunde man anmäla sig i avsikt att bli införd i vallängden. I Frankrike löpte fristen ut den 15 april 1994 och det ordnades ingen informationskampanj om den verkliga frågan. I varje landet bor ca 1,3 miljoner röstberättigade unionsmedborgare som är medborgare i en annan medlemsstat. I Finland torde ett lämpligt sätt vara att på lämpliga språk skicka ett personligt meddelande om rösträtten och val-

barheten åt de unionsmedborgare som flyttat till landet och vars adresser är kända.

Meddelandet skall innehålla anvisningar om hur rösträtten och valbarheten kan användas. Ifall personen ifråga inte ännu skriftligen meddelat om sin vilja att rösta i dessa val i Finland, borde han i meddelandet få anvisningar om hur en sådan anmälan skall göras.

13 §. I paragrafen stadgas om en ömsesidig anmälningsplikt om införandet av personer i vallängderna som grundar sig på direktivets detaljerade bestämmelser.

Den person, om vilken det gjorts ett rättelseyrkande för att få personen utesluten från vallängden för röstningsområdet, skall ges en möjlighet att avge förklaring med anledning av yrkandet, liksom också i andra fall som gäller yrkanden om uteslutande av en person ur vallängden. Också i övrigt skall rättsskyddet för den person mot vilken yrkande om uteslutning ur vallängden har riktats garanteras på sedvanligt sätt.

Enligt 25 c § 3 mom. lagen om riksdagsman-
naval får ändring inte sökas genom besvär i befolkningsregistercentralens beslut gällande valkretsens vallängd. När valkretsens vallängd fastställts står endast de extraordinära rättsmedlen till förfogande.

14—16 §§. Paragraferna innehåller detaljerade stadganden om kandidatuppställningen i valet av företrädare i Europaparlamentsvalet. Såsom ovan i punkt 3.2.1. har konstaterats skall kandidatuppställningen ske antingen för ett valområde eller för hela landet. En enskild valmansförening skulle ändå alltid kunna ställa upp kandidater endast för ett valområde.

För att bilda en valmansförening krävs minst 500 röstberättigade personer som hör till samma valområde. Med beaktande av hur många personers stöd som är nödvändigt för andra politiska aktiviteter har man ansett detta antal vara tillräckligt. Detta behandlas i punkt 3.2.1. under underrubriken Uppställande av kandidat. Ifall valmansföreningarna bildar en gemensam lista, förutsätts att alla valmansföreningar har bildats av åtminstone 500 röstberättigade. Den gemensamma listan kan också vara riksomfattande. I detta fall skall för val av en person inom varje valområde bildas en valmansförening, dvs. vid uppställande av en riksomfattande kandidat skall valmansföreningen ha sammanlagt 2 000 röstberättigades stöd.

Sättet för hur partiernas kandidater uppställs

skall enligt 15 § 4 mom. trygga partimedlemarnas demokratiska inflytande enligt vad som närmare bestäms i partiets stadgar. Partiet skall vid uppställande av kandidater på ett lämpligt sätt beakta den jämlika fördelningen mellan könen och mellan olika områden. Utgångspunkten är att partiernas kretsorganisationer beslutar om kandidaterna, men om det finns flera kretsorganisationer inom samma valområde, skall dessa sträva till att komma överens om kandidatuppställningen. Ifall ingen överenskommelse kan nås avgörs saken av partiets styrelse.

Partierna kan bilda valförbund, men i valförbundet skall inom alla valområden ingå samma partier. Annars behandlas de valförbund som består av olika partier som separata valförbund när valresultatet räknas.

Vid uppställande av kandidater enligt valområde får av varje parti, valförbund eller på en gemensam lista uppställas högst åtta kandidater inom varje valområde. Ifall det uppställs kandidater inom alla valområden får av ett parti, ett valförbund eller på en gemensam lista ställas upp högst 32 kandidater. Samma person kan vara kandidat endast inom ett valområde. Vid riksomfattande kandidatuppställning där samma kandidater är uppställda på alla valområden får av partiet, valförbundet eller på den gemensamma listan uppställas högst 16 kandidater.

Myndighetsverksamheten skall vid kandidatuppställning enligt valområde annars vara densamma som vid riksdagsmannaval, förutom att centralnämnden för valområdet skall sköta de uppgifter som enligt lagen om riksdagsmannaval hör till valkretscentralnämnden.

I 15 och 16 §§ ingår detaljerade stadganden om riksomfattande kandidatuppställning. Stadgandena är nödvändiga eftersom det inte finns några motsvarande stadganden för kandidatuppställning enligt valområde som delvis skulle kunna tillämpas och som man skulle kunna hänvisa till.

Inom partierna skall i första hand kretsorganisationen bestämma om riksomfattande kandidatuppställning. Man utgår ifrån att partierna ställer upp sina kandidater enligt valområde på det sätt som ovan konstaterats. Ifall ett förslag om riksomfattande kandidatuppställning ändå har gjorts och partiernas kretsorganisationer har kunnat komma överens om den, kan de besluta i saken. Ifall kretsorganisationerna däremot inte kan komma överens, skall

partiernas styrelse bestämma om den riksomfattande kandidatuppställningen.

Vid riksomfattande kandidatuppställning skall samma personer ställas upp som kandidater i alla valområden där ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har kandidater. Partiets kretsombud, eller om ett valförbund har bildats, partiernas kretsombud tillsammans eller den gemensamma listans ombud skall ansöka om offentliggörande av kandidatlistorna samt anmäla om valförbundet och den gemensamma listan till centralnämnden i Helsingfors stads valkrets senast den 51 dagen före valet före klockan 16. Centralnämnden skall behandla ansökningar och anmälningar, framställa anmärkningar om ansökningarna och anhållandena och meddela partiernas kretsombud samt ombuden för valmansföreningarna och de gemensamma listorna, avgöra ansökningar och anmälningar samt föranstalta lotteri för att fastställa partiernas och de gemensamma listornas inbördes ordning för sammanställning av kandidatlistor. Den skall tilldela kandidaterna ett löpande ordningsnummer. Kandidaten skall ha samma nummer på alla valområden där han är uppställd. Ifall ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista inte har kandidater inom ett valområde blir numren till dessa delar oanvända på detta valområde. Centralnämnden i Helsingfors stads valkrets skall slutligen uppgöra en riksomfattande sammanställning av de preliminära kandidatlistorna och skickar den till valområdenas centralnämnder för att förena den med sammanställningen av kandidatlistor enligt valområden.

Vid lottningen av partiernas och de gemensamma listornas inbördes ordning tillämpar Helsingfors stads valkrets tillämpliga delar vad som stadgas i lagen om riksdagsmannaval. Först skall den inbördes ordningen vid sammanställningen av kandidatlistor för varje valområde för partier och gemensamma listor som uppställer riksomfattande kandidater lottas. Därefter skall man tilldela varje på en godkänd kandidatlista upptagen kandidat ett löpande ordningsnummer och tillämpa till tillämpliga delar vad som stadgas om detta i lagen om riksdagsmannaval. Det första numret är 2, eftersom nummer 1 traditionellt inte används. Numreringen börjar från det parti eller valförbund som i lottningen kommit på första plats. I ett valförbund kommer det parti först som i den interna lottning kommit först. Kandidaterna skall upptas i den ordning som

partierna meddelat. Därefter följer de gemensamma listor på vilka kandidater uppställts riksomfattande och kandidaterna i den ordning som meddelats i samband med varje lista.

Vid kandidatuppställning enligt valområde skall varje centralnämnd i valområdet efter att ha fått den preliminära sammanställningen av de riksomfattande kandidatlistorna göra en sammanställning av kandidatlistorna enligt valområde och tillämpa till tillämpliga delar vad som stadgas i lagen om riksdagsmannaval. Valområdets centralnämnd skall ge varje på en av centralnämnden godkänd kandidatlista intagen kandidat ett löpande ordningsnummer med början från det första nummer som är ledigt efter det största numret vid den preliminära sammanställningen av kandidatlistor i den riksomfattande kandidatuppställningen. Ifall något parti, valförbund eller någon gemensam lista som uppställt kandidater riksomfattande inte har kandidater inom valområdet skall det nummer som centralnämnden i Helsingfors stads valkrets givit denna kandidat bli oanvänt inom detta valområde. Slutligen skall valområdets centralnämnd förena sammanställningen av kandidatlistor och göra en sammanställning av kandidatlistorna för valområdet.

När kandidatlistan är riksomfattande skall det i sammanställningen av kandidatlistor efter partiernas namn, beteckningen för valförbunden eller de gemensamma listorna inom parentes tas in en anteckning av vilken den riksomfattande kandidatuppställningen framgår.

Vad som stadgas i föreningslagen om ogiltighet eller klander av beslut angående kandidatuppställning som gjorts av ett parti eller av en av dess distrikts-, bas- eller övriga organisationer skall inte tillämpas här. Detta har sin grund i att detta regleras också i 31 § lagen om riksdagsmannaval och blir genom hänvisningsstadgandet i 14 § 1 mom. tillämpligt. Detta stadgande som stiftats på grund av praktiska skäl skjuter över ansvaret för eventuella fel vid beslut av uppställande av kandidater på politiken.

17 §. Innehållet i denna paragraf bestäms enligt de detaljerade bestämmelserna i direktivet. I paragrafen stadgas om den försäkran och det meddelande som kandidaten skall ge och som skall bifogas partiets eller valmansföreningens ansökningshandlingar samt om det intyg från myndigheterna i kandidatens hemland som skall fogas till ansökan om offentliggörande av kandidatlistan. Den försäkran och

det intyg som avse i denna paragraf skall ges utöver den försäkran och det samtycke som lagen om riksdagsmannaval förutsätter. Justitieministeriet kan med stöd av hänvisningsstadgandet i 14 § 1 mom. med stöd av de fullmakter som beviljats i 106 § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval vid behov fastställa formulär för nya blanketter, som skall användas vid uppställande av kandidater vid val av företrädare i Europaparlamentet.

I paragrafens 3 och 4 mom. är det frågan om det ömsesidiga informationsutbytet mellan myndigheterna om upptagande av kandidater som förutsätts i direktivet. Stadgandena har i detta avseende uppgjorts i enlighet med direktivet.

18 §. Stadgandet om förrättande av val i Finland av företrädare i Europaparlamentet vart femte år grundar sig på Europeiska gemenskapens bindande stadganden. I valrättsakten ingår också de andra förslagna stadganden som främst för klarhetens skull intagits i denna paragraf.

I paragrafens 2 mom. stadgas, i likhet med vad som stadgas i 54 § lagen om riksdagsmannaval, att väljarna skall ha rätt att rösta på en kandidat som finns i sammanställningen av kandidatlistorna inom det valområde där de antecknats som röstberättigade. Stadgandet gäller också de röstanden som tagits in i valkretsarnas vallängder.

Om valförrättningen i övrigt hänvisas i 3 mom. till vad som stadgas om val av riksdagsmän. Förhandsröstningen skall dock vara en vecka kortare än vid riksdagsmannaval. Man har redan fått erfarenheter om hur detta system fungerar genom de två valen vid presidentval.

19 och 20 §§. Rösträkningen skall ske såsom vid andra val. En röstsedel är ogiltig om man har röstat på kandidat som har varit uppställd också i en annan medlemsstat i Europeiska unionen. Denna situation är möjlig ifall man inte har hunnit avlägsna kandidaten från kandidatlistan efter det att man fått kännedom om dubbelkandidaturen från en myndighet i den andra medlemsstaten eller om man inte alls erhållit kännedom om detta före valförrättningen. På basis av samma princip som låg i bakgrunden när 84 § lagen om riksdagsmannaval stiftades, föreslås dock att det parti eller den gemensamma lista som en dylik kandidat tillhör får räkna sig tillgodo de röster som kandidaten erhållit.

21 §. Enligt artikel 9.2 valrättsakten kan rösträkningen inte inledas förrän röstningen har slutförts också i den sista medlemsstaten. Avsikten med stadgandet är att förhindra att uppgifter om rösträkningen ges offentlighet innan det sista röstningsstället på unionsområdet har stängts. Vi har dock vant oss vid att valresultaten börjar ges direkt efter att valförrättningen har slutat klockan 20. Justitieministeriet brukar ge speciella anvisningar om förhandsräkningen av valresultatet och om informationen. Enligt vedertagen praxis har en för detta ändamål grundad riksomfattande informationscentral hand om den centrala informeringen vid statliga val.

Man har vid statliga val kunnat börja räkna de vid förhandsröstningen givna rösterna i valkretsens centralnämnd under valdagen redan klockan 15. Det är meningen att räkningen skall vara slutförd klockan 20, då förhandsräkningen av de vid valförrättningen givna röster börjar.

En ordagrann tillämpning av stadgandet skulle leda till att rösträkningen av de vid förhandsröstningen givna rösterna inte kan påbörjas före kl. 22 finsk tid. Vid denna tidpunkt avslutas valförrättningen på Azorererna, som tillhör Portugal. Inte heller valnämnderna kan före denna tidpunkt börja förhandsräkningen av de vid valförrättningen givna rösterna. Detta är dock inte avsikten med stadgandet utan såsom ovan konstaterats är avsikten att förhindra att valresultatet ges offentligheten före denna tidpunkt.

På basis av det ovan konstaterade föreslås att det avvikande från valrättsakten stadgas att uppgifter angående rösträkningen inte får ges offentlighet före kl. 22 på valdagen. Således skulle valkretsarnas centralnämnder kunna räkna de röster som givits vid förhandsröstningen i normal ordning med början från klockan 15 och valnämnderna skulle kunna räkna de vid valförrättningen givna rösterna med början från klockan 20. Justitieministeriet skall i de anvisningar som det ger ut om förhandsräkningen av valresultatet och om informationen fästa valnämndernas och valkretsarnas centralnämnders uppmärksamhet vid en ovillkorlig tillämpning av detta stadgande. När räkningen i fred har kunnat skötas fram till klockan 22 kan man ge resultaten offentlighet omedelbart efter denna tidpunkt.

22 och 23 §§. Valkretsens centralnämnd skall den fjärde dagen efter valen fastställa det

röstetal som varje kandidat samt parti, valförbund eller gemensam lista erhållit i valkretsen. Valresultatet fastställs sedan den femte dagen efter valet av centralnämnden i Helsingfors stads valkrets. Som en jämförelse kan det konstateras att valresultatet också vid riksdags- och kommunalval fastställs den femte dagen efter valet. Däremot fastställs valresultatet vid presidentval, där endast en kandidat blir vald och där det finns ett mycket begränsat antal kandidater, redan den fjärde dagen efter det första valet och den tredje dagen efter det andra valet. Också vid rådgivande folkomröstningar fastställs resultat av röstningen den fjärde dagen efter valet.

Vid räkningen av valresultatet fördelas parlamentsmandaten i Europaparlamentet först med hjälp av den *d'Hondtska* rösträkningsmetoden mellan partierna, valförbunden, gemensamma listorna och valmansföreningarna. Följande exempel på mandatens fördelning som räknats utgående ifrån valresultatet vid 1991 års riksdagsval kan presenteras. I exemplet har valförbundens inverkan inte beaktats:

Parti	Röster i hela landet	Parlamentsmandat sammanslagd
SDP	603 080	4
Saml.	526 487	3
Center.	676 717	5
Vänster.	274 639	2
SFP	149 476	1
Gröna.	185 894	1
FLP	132 133	—
FKFL	83 151	—
LPF	21 210	—
Andra	73 131 ¹	—

Företrädare från sex partier skulle bli valda. Mandaten skall vid kandidatuppställningen fördelas mellan partierna enligt valområde i samma förhållande som de i hela landet givna rösterna fördelas mellan kandidaterna i de olika valområdena, dvs. enligt den sk. *Hare-Niemayerska kvoten*.

Vid beräkningen av mandatfördelningen mellan valområdena utgår man från att förhållandet mellan det antal mandat som tillkommer partiets kandidater inom ett visst valområde (PM) och partiets helhetsmandatsantal (PH) är

¹ Medräknat kandidaterna för landskapet Ålands valkrets röster 9 344.

det samma som förhållandet mellan det röstetal som partiet fått inom detta valområde (RT) och partiets helhetsröstetal (HRT), dvs.

$PM/PH = RT/HRT$ dvs. $PM = RT \times PH/HRT$.

Beräknad på detta sätt blir PM, dvs. valområdets exakta kvot, i allmänhet inte ett helt tal. Vid fördelningen ges först varje område ett mandatantal som PM:s hela tal uttrycker. Därefter fördelas de ännu outdelade mandaten av PH enligt storleksordningen av PM:s decimaltal inom valområdet.

Enligt resultatet vid riksdagsvalet år 1991 skulle Centerpartiets fem mandat enligt valområden fördelas på följande sätt:

Södra valområdet. Partiet erhöll inom området 63 710 röster, så områdets exakta kvot är

$$\frac{5 \times 63\,710}{677\,084} = 0,470$$

Västra valområdet. Partiet erhöll inom området 152 247 röster, så områdets exakta kvot är

$$\frac{5 \times 152\,247}{677\,084} = 1,124$$

Östra valområdet: Partiet erhöll inom området 206 876 röster, så områdets exakta kvot är

$$\frac{5 \times 206\,876}{677\,084} = 1,572$$

Norra valområdet: Partiet erhöll inom området 254 251 röster, så områdets exakta kvot är

$$\frac{5 \times 254\,251}{677\,084} = 1,877$$

Alla valområden skall först få det mandatantal som kvotens hela tal utvisar, dvs. det västra, östra och norra valområdet får ett mandat var medan det södra valområdet blir utan mandat. De två mandat som ännu är ofördelade fördelas mellan valområdena i storleksordning enligt decimaltalen. Enligt detta får det östra och norra valområdet ännu ett mandat var.

Ifall alla partier i exempelberäkningen skulle ställa upp sina kandidater enligt valområde, fördelas de erhållna mandaten på följande sätt:

	SDP	Sam.	Cent.	Vänst.	SFP	Gröna	Sammanlagt.
Södra	1	1	—	—	1	1	4
Västra	1	1	1	1	—	—	4
Östra	1	1	2	—	—	—	4
Norra	1	—	2	1	—	—	4
Sammanlagt	4	3	5	2	1	1	16

Om partiet vid kandidatuppställningen enligt valområdet får endast ett mandat, går detta mandat till den kandidat som inom valområdet har fått det största personliga röstetalet i partiet. Ifall partiet erhåller två eller flera mandat går dessa i storleksordning till partiets kandidater enligt det personliga röstetalet.

I den riksomfattande kandidatuppställningen fördelas partiernas mandat mellan kandidaterna i storleksordning enligt det personliga röstetalet.

24 §. En företrädares suppleant blir företrädare i Europaparlamentet precis som i Finland i riksdagen endast om parlamentsmandatet blir ledigt. Arrangemangen skall skötas genom nationella stadganden. Den första oinvalda kandidaten från det parti, det valförbund eller den gemensamma lista från vilken representanten har valts är således suppleant. Vid kandidatuppställning enligt valområde skall suppleant-

en vara från samma valområde som företrädaren.

25 §. I paragrafen fastställs formuläret för fullmakten för den som blivit vald till ledamot i Europaparlamentet.

26 §. Enligt förslaget skall justitieministeriet offentliggöra valresultatet i Finlands författningssamling.

27 §. I paragrafen upprepas innehållet i valrättsakten om när en parlamentsledamots mandatperiod börjar och slutar.

28 §. Paragrafens hänvisningsstadgande ersätter de stadganden som saknas i denna lag till den del som stadgandena i lagen om riksdagsmannaval tillämpas.

29 §. I paragrafen ingår ett stadgande som motsvarar 105 § lagen om riksdagsmannaval och 101 § lagen om kommunalval genom vilka man vill säkerställa att partier som står i föreningsförhållande till varandra har lika

många rättigheter och skyldigheter som andra i partiregistret intagna enskilda partier också vid tillämpning av denna lag. Hittills har Demokratiska Förbundet för Finlands Folks r.p.(DFFF) och Finlands kommunistiska parti r.p. (FKP) samt Centern i Finland (Cent.) och Liberala Folkpartiet r.p. (LFP) stått i förhållande till varandra. Stadgandet är nödvändigt ifall liknande förbindelser skulle uppstå mellan andra partier.

30 §. Eftersom valen av företrädare i Europaparlamentet ansluter sig till det statliga beslutsfattandet har man ovan i den allmänna motiveringen utgått från att kostnaderna, om valet av företrädare i Europaparlamentet anordnas fristående från val och folkomröstningar, i sin helhet skulle bestridas med statens medel.

Eftersom man i propositionen har utgått ifrån att det första valet av företrädare i Europaparlamentet hålls i samband med kommunalvalet år 1996, blir de extra kostnader som valet av företrädare i parlamentet åsamkar kommunerna till den grad obetydliga att man i detta fall skulle kunna iaktta den fördelning av kostnaderna mellan staten och kommunerna som används vid statliga val.

Enligt 102 § lagen om riksdagsmannaval bestrids kostnaderna för meddelanden på kort, meddelanden, röstsedlarna samt handlingarna för förhandsröstning och utgifterna för valförrättarna som har hand om förhandsröstningen och valkretscentralnämnderna med statens medel. För kommunerna återstår att bestrida utgifterna för de kommunala centralnämnderna, valnämnderna och valbestyrelserna. När det är fråga om val av företrädare i Europaparlamentet skall således också dessa utgifter bestridas med statens medel. Justitieministeriet skall utfärda närmare bestämmelser om de grunder enligt vilka kostnaderna ersätts.

Om fördelningen mellan staten och kommunerna av kostnader som föranleds av folkomröstningar stadgas på motsvarande sätt.

31 §. Gällande tidpunkten för de första direkta valen hänvisas till vad som nämns i punkt 3.2.1. Eftersom det är sakenligt att det stadgas i lag om röstningsdag, föreslås det att valet skall förrättas i samband med kommunalvalet söndagen den 20 oktober 1996.

Tills de företrädare som valts vid det första direkta valet påbörjat sitt uppdrag i Europaparlamentet, skall de 16 riksdagsmän som valts inom riksdagen tjänstgöra som för Finland

valda företrädare. I paragrafen skall också fastställas formuläret för fullmakten för de sålunda valda företrädarna.

32 §. Det föreslås att justitieministeriet skall ges en sedvanlig fullmakt att vid behov ge närmare föreskrifter och anvisningar om tillämpningen av denna lag.

33 §. Paragrafen innehåller ett sedvanligt ikraftträdelsestadgande. Lagen borde träda i kraft innan ikraftträdandet av medlemskapet i Europeiska unionen, för att de första företrädarna i Europaparlamentet skall hinna väljas i tid.

1.2. Lag om arvoden och pensioner för den som valts till företrädare för Finland i Europaparlamentet

1 §. Det årliga arvodet och pensionsförmånerna för den som valts till företrädare för Finland i Europaparlamentet fastställs, med i punkt 3.2.2. nämnda undantag, på samma grunder som arvodet och pensionen fastställs för riksdagsmän i Finland.

2 §. Vid behov kan man genom förordning ge närmare stadganden i saken.

3 §. Paragrafen innehåller ett sedvanligt ikraftträdelsestadgande. Lagen borde träda i kraft samtidigt som lagen om val i Finland av företrädare i Europaparlamentet träder i kraft.

1.3. Lagen om riksdagsmannaarvode

1 §. Ovan har det konstaterats att ett s.k. dubbelmandat inte är förenligt med de behov som beror på verksamheten i Finlands riksdag. Därför skall dubbelmandat åtminstone inte främjas genom stadgandena om arvode. Av detta skäl föreslås att det åt en riksdagsman som också tjänstgör som företrädare i Europaparlamentet skall erläggas endast en tredjedel av arvodet och kostnadsersättningarna

Ikraftträdelsestadgandet. Lagen borde träda i kraft samtidigt som de andra lagarna i propositionen.

2. Ikraftträdande

Alla de föreslagna lagarna föreslås träda i kraft så snart de har antagits och blivit stadfästa. De borde vara gällande när Finland eventuellt blir medlem av Europeiska unionen.

De tekniska procedurstadganden som kommer att föreslås senare i en skild proposition borde vara gällande i tid innan valet hösten 1996.

3. Lagstiftningsordning

Förslaget om val inom riksdagen av de första tillfälliga företrädarna i Europaparlamentet gäller en sådan ny, utanför riksdagens verksamhet stående förvaltningsuppgift som, när man ser till riksdagens tidigare vedertagna tolkning (GrUU nr 2/1989 rd) i motsvarande situationer, kan avlätas åt riksdagen endast genom lag som stiftas i grundlagsordning.

Ett lagförslag om godkännande av sådana bestämmelser som faller inom området för lagstiftningen som gäller grundlag och som ingår i statsfördrag, skall behandlas i begränsad grundlagsordning enligt 69 § 1 mom. riksdagsordningen. Den föreslagna lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet har omedelbar betydelse för ikraftträdandet av många av de ovan nämnda interna bestämmel-

serna inom gemenskapen som är bindande för medlemsstaterna i Europeiska unionen. I dessa Europeiska gemenskapens bestämmelser förutsätts att det finns nationell lagstiftning på basis av vilken företrädarna i Europaparlamentet väljs. Utan stadgandena i denna lag vore det inte möjligt att i Finland välja företrädare i Europaparlamentet. Eftersom det i den ifrågasvarande lagen ingår stadganden som innebär undantag från grundlagen, såsom beviljande av rösträtt och valbarhet åt utlänningar som har unionsmedborgarskap, skall lagen behandlas i begränsad grundlagsordning.

Med anledning av det ovan nämnda skall lagförslaget om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet behandlas i den ordning som stadgas i 67 § och 69 § 1 mom. regeringsformen.

Ändringen av 1 § lagen om riksdagsmannaarvode skall behandlas i den ordning som stadgas i 70 § riksdagsordningen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet**

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 69 § 1 mom. riksdagsordningen föreskriver, stadgas:

Val av företrädare i Europaparlamentet

1 §

I Finland skall i enlighet med denna lag vid val av företrädare i Europaparlamentet för en period på fem år väljas 16 företrädare.

Rösträtt och valbarhet

2 §

Om rösträtt vid val av företrädare i Europaparlamentet gäller vad som stadgas om valrätt i riksdagsmannaval. En medborgare i Europeiska unionen (*unionsmedborgare*) som inte är finsk medborgare, men som har i lagen om hemkommun (201/94) avsedd hemkommun i Finland, har dessutom rösträtt under samma förutsättningar som en finsk medborgare, förutsatt att han inte förlorat sin rösträtt vid val av företrädare i Europaparlamentet i den stat i vilken han är medborgare (*hemstat*).

Vid samma val av företrädare i Europaparlamentet får ingen rösta i mer än en av Europeiska unionens medlemsstater.

3 §

För valbarhet vid val av företrädare i Europaparlamentet gäller vad som stadgas om valbarhet vid riksdagsmannaval. Dessutom är en annan unionsmedborgare valbar under samma förutsättningar som en finsk medborgare, förutsatt att han inte förlorat sin valbarhet i sitt hemland vid val av företrädare i Europaparlamentet.

Företrädare i Europaparlamentet kan inte vara den som är

- 1) medlem av statsrådet,
- 2) ledamot av Europeiska gemenskapernas kommission,
- 3) domare, generaladvokat eller justitiesektorerare i Europeiska gemenskapernas domstol,
- 4) ledamot av Europeiska gemenskapernas revisionsrätt,
- 5) medlem av Rådgivande kommittén i Europeiska kol- och stålgemenskapen eller medlem av Ekonomiska och sociala kommittén i Europeiska gemenskapen eller Europeiska atomenergigemenskapen,

6) medlem av sådana kommittéer eller andra organ som tillsatts enligt fördragen om upprättande av Europeiska kol- och stålgemenskapen, Europeiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen för att förvalta gemenskapens medel eller för att utföra permanenta och direkta förvaltningsuppgifter,

7) styrelseledamot, direktionsledamot eller anställd i Europeiska investeringsbanken,

8) tjänsteman eller annan anställd i aktiv tjänst inom Europeiska gemenskapernas institutioner eller till dessa knutna fackorgan,

9) sådan innehavare av högt ämbete eller uppdrag som inte enligt 8 och 9 §§ riksdagsordningen kan vara riksdagsman.

Om en person som i Finland blivit vald till företrädare i Europaparlamentet förlorar sin valbarhet eller om han utnämns eller blir vald till ett ämbete eller uppdrag som nämns i 2 mom. upphör hans uppdrag som företrädare.

I samma val av företrädare i Europaparlamentet får ingen vara kandidat i mer än en medlemsstat i Europeiska unionen.

Valområden och valmyndigheter

4 §

För val av företrädare i Europaparlamentet är landet indelat i följande valområden som baserar sig på de valkretsar som anges i lagen om riksdagsmannaval (391/69):

1) det södra valområdet som omfattar Helsingfors stads och Nylands läns valkretsar,

2) det västra valområdet som omfattar Åbo läns södra och norra valkretsar, landskapet Ålands valkrets och Tavastehus läns södra och norra valkretsar,

3) det östra valområdet som omfattar Kymene, S:t Michels, Kuopio, Norra Karelen och Mellersta Finlands läns valkretsar, samt

4) det norra valområdet som omfattar Vasa, Uleåborgs och Lapplands läns valkretsar.

5 §

Inom varje valområde finns en centralnämnd för valområdet. Som sådan fungerar inom det södra valområdet centralnämnden i Helsingfors stads valkrets, inom det västra valområdet centralnämnden i Åbo läns södra valkrets, inom det östra valområdet centralnämnden i Kuopio läns valkrets och inom det norra valområdet centralnämnden i Uleåborgs läns valkrets.

Om förberedande åtgärder för valen, sammanträden, protokoll och expeditioner gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om valkretscentralnämnder vid riksdagsmannaval.

6 §

I varje valkrets finns en valkretscentralnämnd, som är den centralnämnd som senast tillsatts för riksdagsmannaval.

Angående valkretscentralnämnderna gäller i tillämpliga delar, med nedan stadgade undantag, lagen om riksdagsmannaval.

7 §

Val av företrädare i Europaparlamentet förrättas samtidigt i varje kommun inom röstningsområden. Deltagande i val kan även ske på förhand (*förhandsröstning*) på det sätt som stadgas nedan.

8 §

Angående indelning av kommunerna i röstningsområden gäller vad som stadgas i 3 § kommunala vallagen (361/72).

9 §

Varje kommun har en kommunal centralvalnämnd som är den med stöd av 4 § kommunala vallagen tillsatta centralvalnämnden.

I landskapet Åland skall i varje kommun tillsättas en centralvalnämnd, angående vilken i tillämpliga delar gäller vad som stadgas om den nämnd som avses i 1 mom.

10 §

Om valnämnder och valbestyrelser gäller vad som stadgas i lagen om riksdagsmannaval.

Vallängder

11 §

Om vallängder för valområdena och valkretsarna gäller, med nedan stadgade undantag, lagen om riksdagsmannaval.

I en vallängd för ett valområde eller en valkrets införs dessutom en i Finland röstberättigad unionsmedborgare som inte är finsk medborgare, om han skriftligen anmält att han vill nyttja sin rösträtt vid val av företrädare i Europaparlamentet endast i Finland och han efter detta haft stadigvarande hemkommun i Finland och inte återtagit sin anmälan. Anmälan eller dess återtagande skall göras till registerbyrån senast den 52 dagen före valen före klockan 16.

Om en i Finland röstberättigad unionsmedborgare inte har haft i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i Finland under det år som föregått valåret eller, ifall valförrättningen hålls den 1 september eller senare, under valårets första dag, införs han i vallängden för den valkrets till vilken den kommun hör som vid uppgörandet av vallängden för valkretsen varit hans hemkommun.

12 §

Justitieministeriet skall i god tid före val av företrädare i Europaparlamentet i mån av möjlighet på lämpligt sätt meddela alla i Finland röstberättigade unionsmedborgare som inte är finska medborgare, att de har rösträtt och är valbara i dessa val. Dessutom skall de upplysas om det förfarande som skall iakttagas för utövande av rösträtten och rätten att bli uppställd som kandidat.

13 §

Registerbyrån skall omedelbart underrätta myndigheten i hemstaten om de unionsmedborgare som inte är finska medborgare och som meddelat att de önskar nyttja sin rösträtt i Finland.

Har befolkningsregistercentralen innan valkretsarnas vallängder fastställts fått ett meddelande av en myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, att en röstberättigad som skall upptas i valkretsens vallängd har upptagits i denna stats vallängd för samma val av företrädare i Europaparlamentet, skall centralen utan dröjsmål ombesörja att den röstberättigade inte blir upptagen i vallängden. Om anmälan gäller en person som tagits upp i röstningsområdets vallängd, skall befolkningsregistercentralen omedelbart underrätta registerbyrån om detta. Efter att registerbyrån erhållit meddelandet skall den göra ett rättelseyrkande hos kommunens centralvalnämnd

för uteslutande av den röstberättigade ur val-
längden för röstningsområdet.

Uppställande av kandidater

14 §

Om uppställande av kandidater och därtill
anknutet förfarande, om partiernas beslut an-
gående uppställande av kandidater och om
hörande av röstberättigade vid sammanslag-
ning av valmansföreningar och kandidatlistor
gäller med nedan nämnda undantag lagen om
riksdagsmannaval.

Valområdets centralnämnd sköter i fråga om
uppställande av kandidater med nedan nämnda
undantag de uppgifter som enligt lagen om
riksdagsmannaval hör till valkretscentralnäm-
nden.

15 §

Kandidaterna uppställs antingen för ett va-
lområde (*kandidatuppställning enligt valområde*)
eller för hela landet (*riksomfattande kandidat-
uppställning*).

I kandidatuppställning enligt valområde får
samma person vara kandidat endast inom ett
valområde. Av ett parti, valförbund eller på en
gemensam lista får i varje valområde uppställas
högst åtta kandidater. Om partierna inom
något valområde sammansluter sig till valför-
bund, skall motsvarande valförbund bildas
inom alla valområden där dessa partier har
kandidater.

I riksomfattande kandidatuppställning skall
samma personer ställas upp som kandidater
inom alla valområden där av ett parti, ett
valförbund eller på en gemensam lista uppställs
kandidater. Av ett parti eller ett valförbund
eller på en gemensam lista får inom varje
valområde uppställas högst sex sådana kandi-
dater.

Partiets kandidater skall ställas upp på ett
sätt som tryggar medlemmarnas demokratiska
inflytande enligt vad som närmare bestäms i
partiets stadgar. Partiets i lagen om riksdags-
mannaval avsedda kretsorganisationer skall
komma överens om huruvida kandidaterna
uppställs enligt valområde eller för hela landet.
Om partiet har två eller flera kretsorganisatio-
ner inom samma valområde eller om man har
kommit överens om riksomfattande kandidat-
uppställning, skall kretsorganisationerna kom-
ma överens om hur partiets kandidater upp-

ställs. Ifall kretsorganisationerna inte kan kom-
ma överens, skall partiets styrelse avgöra sak-
en.

En valmansförening som minst 500 röstbe-
rättigade inom samma valområde har bildat får
ställa upp en kandidat. Valmansföreningar kan
bilda en gemensam lista. Om valmansförening-
ar dock önskar bilda en gemensam lista för den
riksomfattande kandidatuppställningen, skall
för varje kandidat på den gemensamma listan
en valmansförening grundas inom alla de val-
områden där man har för avsikt att uppställa
kandidater på den gemensamma listan. Den
gemensamma listan skall ha en gemensam
beteckning på vilken lagen om riksdagsmanna-
val tillämpas i tillämpliga delar. I sammanställ-
ningen av kandidatlistor skall ovanför en ge-
mensam lista eller en till den gemensamma
listan ansluten valmansförening tydligt anteck-
nas beteckningen för den gemensamma listan.

16 §

I riksomfattande kandidatuppställning skall
partiets kretsombud, eller om ett valförbund
har bildats, kretsombuden tillsammans eller
den gemensamma listans ombud, vilka anmält
till centralnämnden i Helsingfors stads valkrets,
ansöka om offentliggörande av kandidatlistorna
samt anmäla om valförbund och gemensam
lista senast den 51 dagen före valen före
klockan 16 till centralnämnden i Helsingfors
stads valkrets. Centralnämnden behandlar an-
sökningarna och anmälningarna, framställer
anmärkningar om dem hos partiernas kretsombud,
ombuden för valmansföreningarna och de
gemensamma listorna samt avgör ansökningar
och anmälningar.

Vid det sammanträde som hålls den 47 dagen
före valen bestäms genom lottning, och med
iakttagande i tillämpliga delar av stadgandena
i lagen om riksdagsmannaval, för den riksom-
fattande kandidatuppställningen partiernas och
de gemensamma listornas inbördes ordning för
sammanställning av kandidatlistor. Vid det
sammanträde som hålls den 39 dagen före
valen tilldelar centralnämnden varje på god-
känd kandidatlista upptagen kandidat ett löp-
ande ordningsnummer med iakttagande i
tillämpliga delar av vad som stadgas i lagen om
riksdagsmannaval. Kandidaternas ordning och
nummer är de samma inom alla valområden
där de är uppställda. Om av ett parti eller ett
valförbund eller på en gemensam lista inte
uppställts kandidater inom alla valområden,

blir numren till dessa delar oanvända på dessa valområden. Efter detta uppgör centralnämnden en preliminär sammanställning av kandidatlistorna över riksomfattande kandidatuppställning och skickar den till centralnämnderna i de andra valområdena.

Vid kandidatuppställning enligt valområde uppgör varje valområdes centralnämnd efter att ha erhållit den preliminära sammanställningen av kandidatlistorna i den riksomfattande kandidatuppställningen vid sitt sammanträde den 37 dagen före valen en sammanställning av kandidatlistor för kandidatuppställning enligt valområde med iakttagande i tillämpliga delar av vad som stadgas i lagen om riksdagsmannaval. Valområdets centralnämnd ger varje på godkänd kandidatlista upptagen kandidat ett löpande ordningsnummer med början från det första lediga numret efter det största numret vid den preliminära sammanställningen av kandidatlistorna i den riksomfattande kandidatuppställningen. Efter detta förenar valområdets centralnämnd sammanställningarna av kandidatlistorna och uppgör en sammanställning av kandidatlistor för valområdet.

I sammanställningen av kandidatlistor skall efter namnet på de partier, anteckningen om de valförbund och beteckningen för de gemensamma listor som uppställt kandidater för hela landet tas in en anteckning av vilken den riksomfattande kandidatuppställningen framgår.

17 §

Till ett partis och en valmansförenings ansökan om offentliggörande av kandidatlista skall bifogas försäkran av en sådan unionsmedborgare som inte är finsk medborgare och som ställs upp som kandidat att han inte har samtyckt till att ställa upp som kandidat i samma val av företrädare i Europaparlamentet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen samt uppgift om hans bostad i Finland, hans nationalitet och i vilket valområde eller i vilken kommun i hemlandet han senast blivit upptagen i vallängd vid val av företrädare i Europaparlamentet.

Till ansökan skall också för varje i 1 mom. avsedd unionsmedborgare som uppställts som kandidat bifogas ett intyg av en myndighet i kandidatens hemland om att den som ställs upp som kandidat inte i sitt hemland har förlorat valbarheten vid val av företrädare i

Europaparlamentet eller att myndigheten inte har kännedom om sådant.

Valområdets centralnämnd skall utan dröjsmål efter att uppgjort sammanställningen av kandidatlistor anmäla till befolkningsregistercentralen alla i 1 mom. avsedda unionsmedborgare som upptagits i sammanställningen av kandidatlistor. Befolkningsregistercentralen skall utan dröjsmål sända till den behöriga myndigheten i kandidatens hemland meddelande om att kandidaten har tagits upp i sammanställningen av kandidatlistor.

Om befolkningsregistercentralen erhållit meddelande av en annan medlemsstat av Europeiska unionen att en i Finland valbar person har uppställts som kandidat i detta land i samma val av företrädare i Europaparlamentet, skall den utan dröjsmål delge valområdets centralnämnd detta meddelande.

Valförrättning

18 §

Val av företrädare i Europaparlamentet förrättas vart femte år. Europeiska unionens råd bestämmer under vilken fyradagars period, som sträcker sig från torsdag till söndag, i juni månad valförrättningen skall ordnas. Valförrättningen ordnas inom röstningsområdena den söndag som infaller under ovan nämnda period. Om val inte under denna tidsperiod kan ordnas i unionens medlemsstater, kan Europeiska unionens råd med stöd av bemyndigandet enligt artikel 10.2.2 i akten om allmänna direkta val av företrädare i församlingen, som ingår som bilaga till beslut (76/787/EK.SG, EEG, Euratom), nedan valrättsakten, bestämma någon annan tidsperiod för valförrättningen. I så fall skall valen förrättas den söndag som infaller under denna tidsperiod.

Väljarna får rösta på en kandidat som finns i sammanställningen av kandidatlistorna inom det valområde där de antecknats som röstberättigade.

Om valförrättningen i övrigt samt om förhandsröstning och röstningsedlar gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i lagen om riksdagsmannaval. Förhandsröstningen börjar dock först den elfte dagen före valförrättningen.

19 §

Om förhandsröstning och räkning av de

röster som givits vid förhandsröstningen under valförrättningen samt om ogiltig röstsedel gäller i tillämpliga delar med nedan nämnda undantag vad som stadgas om riksdagsmannaval.

20 §

Utöver vad som stadgas i 83 § lagen om riksdagsmannaval är en röstsedel ogiltig, om med röstsedeln avgivits röst för en kandidat som i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen har uppställts såsom kandidat i samma val av företrädare i Europaparlamentet. Det parti eller den gemensamma lista som en dylik kandidat tillhör får dock räkna sig tillgodo de röster som kandidaten erhållit.

21 §

Uppgifter angående rösträkningen får inte under valdagen ges offentlighet före klockan 22.

Fastställande och meddelande av valresultatet

22 §

Valkretscentralnämnden skall vid ett sammanträde som börjar klockan 18 den fjärde dagen efter valen fastställa det röstetal som varje kandidat samt parti, valförbund eller gemensamma lista sammanlagt erhållit i valkretsen, samt på det sätt som justitieministeriet bestämmer utan dröjsmål meddela centralnämnden i Helsingfors stads valkrets de fastställda röstetalen och antalet avgivna röster.

23 §

Efter att ha mottagit ett meddelande enligt 22 § av samtliga valkretscentralnämnder fastställer centralnämnden i Helsingfors stads valkrets valresultatet vid ett sammanträde som börjar klockan 12 den femte dagen efter valen. Centralnämnden fastställer, med iakttagande i tillämpliga delar av vad som stadgas om beräkning av jämförelsetal och fastställande av röstningsresultat i riksdagsmannaval, först det sammanlagda röstetal som ett parti, ett valförbund och en gemensam lista fått i hela landet samt det sammanlagda röstetal varje enskild valmansförening erhållit och för var och en av dem det sammanlagda antalet parlamentsmandat som de erhåller på basis av

det sammanlagda antal röster de erhållit. Om partierna inom olika valområden har bildat valförbund med olika partier, skall varje enskilt valförbund till vilket dessa partier har anslutit sig, vid rösträkningen och vid fastställandet av valresultatet anses vara ett separat valförbund. Röster som ett parti erhållit utanför valförbundet sammanräknas inte med de röster som partiet erhållit i valförbund med något annat parti.

Om kandidaterna har uppställts enligt valområde och ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista erhållit endast ett parlamentsmandat får den kandidat från partiet, valförbundet eller den gemensamma listan platsen som erhållit det största personliga röstetalet i det valområde där partiet, valförbundet eller den gemensamma lista erhållit det största antalet röster. Om ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista erhållit två eller flera parlamentsmandat fördelas dessa inom valområdesvis inom partiet, valförbundet eller den gemensamma listan i samma proportion som de för deras kandidater i hela landet givna rösterna fördelas mellan valområdena. Fördelningen sker så att det sammanlagda röstetal som kandidaterna för ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista erhållit inom valområdet divideras med det sammanlagda röstetal som partiet, valförbundet eller den gemensamma listan erhållit i hela landet och multipliceras med det sammanlagda antalet parlamentsmandat som partiet, valförbundet eller den gemensamma listan erhållit i hela landet. Från varje valområde får det antal kandidater från ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista som motsvarar den summa som räkneoperationen ger, ett parlamentsmandat. Om alla platser inte blir tillsatta på detta sätt fördelas de återstående platserna mellan valområden i den ordning som följer av decimaltalen i de tal som räkneoperationen givit. Inom varje valområde fördelas parlamentsmandaten inom ett parti, valförbund eller en gemensam lista enligt det antal röster som partiets, valförbundets eller den gemensamma listans kandidat erhållit.

Om kandidaterna uppställts för hela landet fördelas partiets, valförbundets eller den gemensamma listans parlamentsmandat inom partiet, valförbundet eller den gemensamma listan enligt storleksordningen av det personliga röstetal som kandidaterna erhållit inom alla valområden.

Centralnämnden i Helsingfors stads valkrets

förklarar enligt 1—3 mom. lika många av ett partis, ett valförbunds eller en gemensam listas kandidater valda som det antal parlamentsmandat partiet, valförbundet eller den gemensamma listan erhållit i hela landet samt kungör dessutom de enskilda valmansföreningars kandidater som blir valda enligt 1 mom.

24 §

Om bestämmande av suppleant för företrädare gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i lagen om riksdagsmannaval. Om ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har uppställt kandidater enligt valområde, skall suppleanten komma från samma valområde.

25 §

Sedan centralnämnden i Helsingfors stads valkrets fastställt valresultatet skall den utan dröjsmål skriva ut en fullmakt för den som blivit vald. Fullmakten som skall tillställas den valde skall ha följande lydelse:

”Vid val av företrädare för Finland i Europaparlamentet som förrättats den .... har N.N., som är bosatt i .... blivit vald till ledamot i Europaparlamentet från och med parlamentets nästa sammanträde till dess att första sammanträdet i Europaparlamentet börjar efter följande val av företrädare i Europaparlamentet.

Detta intyg gäller såsom ledamotsfullmakt.”
Ort och tid.

Har ett parlamentsmandat blivit ledigt, skall centralnämnden i Helsingfors stads valkrets utfärda en fullmakt för den som träder i stället för den som fallit bort. I detta fall har fullmakten följande lydelse:

” Sedan N.N. vid val av företrädare för Finland i Europaparlamentet som förrättats den .... har valts till ledamot i Europaparlamentet, men mandatet efter honom/henne blivit ledigt, skall enligt lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet N.N., som är bosatt i ... efterträda honom/henne som ledamot för Finland i Europaparlamentet.

Detta intyg gäller såsom ledamotsfullmakt.”
Ort och tid.

26 §

Centralnämnden i Helsingfors stads valkrets skall utan dröjsmål underrätta justitieministeriet om valresultatet. Justitieministeriet skall

utfärda en kungörelse om resultatet vilken publiceras i Finlands författningssamling.

Särskilda stadganden

27 §

I enlighet med artikel 3.3 och artikel 11 i valrättsakten inleds en parlamentsledamots mandatperiod när det första sammanträdet efter Europaparlamentsval öppnats och ledamotens fullmakt har godkänts, samt avslutas när det första sammanträdet efter följande val av företrädare i Europaparlamentet öppnas.

28 §

Om förvaring av röstningssedlar och uträkningar, om valkretscentralnämndens sammanträden, protokoll och expeditioner, om besvär över val, om valmyndigheternas ansvar, om situationer då en bestämd dag infaller på en helgdag eller en helgfri lördag och om transport av handikappade röstande till röstnings- eller förhandsröstningsstället gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i lagen om riksdagsmannaval.

29 §

Om i justitieministeriets partiregister upptagna partier står i ett sådant förhållande till varandra som avses i 2 § 2 mom. partilagen (19/69), anses de vid tillämpningen av stadgandena i denna lag utgöra ett enda parti.

30 §

Om kostnaderna för val av företrädare i Europaparlamentet som anordnas i samband med val eller folkomröstningar gäller vad som stadgas i 102 § lagen om riksdagsmannaval.

Då ett val av företrädare i Europaparlamentet anordnas fristående från val och folkomröstningar betalas, utöver vad som stadgas i det stadgande som nämns i 1 mom., de kommunala centralvalnämndernas, valnämndernas och valbestyrelsens utgifter för folkomröstningen av statens medel. Justitieministeriet utfärdar närmare bestämmelser om de grunder enligt vilka utgifterna skall ersättas.

31 §

Val av företrädare i Europaparlamentet förrättas första gången i samband med kommu-

nalvalet söndagen den 20 oktober 1996. Mandatperioden för de företrädare som valts vid dessa val upphör när mandatperioden börjar för de företrädare som blivit valda vid följande val av företrädare, som förrättas samtidigt i alla Europeiska unionens medlemsstater.

Till dess att fullmakterna för de vid de första valen av företrädare i Europaparlamentet valda godkänts i Europaparlamentet, skall som företrädare för Finland i Europaparlamentet tjänstgöra 16 personer som valts inom riksdagen. Om riksdagen inte är enig om vem som skall väljas, förrättas valet av elektor. Om dessa ej är eniga tillämpas på valet proportionellt valsystem. Med tillämpning av motsvarande valsystem tillsätts parlamentsmandat som blivit lediga. Riksdagens talman utfärdar för varje företrädare som riksdagen valt en fullmakt, som lyder:

”Riksdagen har den .... valt N.N., som är

bosatt i .... till ledamot i Europaparlamentet från och med parlamentets nästa sammanträde till dess att fullmakterna för de ledamöter som valts i de första valen av företrädare för Finland i Europaparlamentet har godkänts.

Detta intyg gäller såsom ledamotsfullmakt.”
Ort och tid.

32 §

Justitieministeriet meddelar vid behov närmare föreskrifter och anvisningar om tillämpningen av denna lag.

33 §

Denna lag träder i kraft den
199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag

om arvode och pension för den som valts till företrädare för Finland i Europaparlamentet

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Om årligt arvode och pensionsförmåner för den som valts till företrädare för Finland i Europaparlamentet gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om riksdagsmannaarvode och pension för riksdagsman, dock så att ersättningar för extra kostnader som uppstår av riksdagsmannauppgiften och resekostnader samt dagpenning inte betalas.

2 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag kan vid behov utfärdas genom förordning.

3 §

Denna lag träder i kraft den
199 .

3.

L a g**om ändring av 1 § lagen om riksdagsmannaarvode**

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 70 § riksdagsordningen stadgar, ändras 1 § 3 mom. lagen den 30 april 1947 om riksdagsmannaarvode (328/47), sådant detta lagrum lyder i lag av den 31 december 1985 (1110/85), som följer:

1 §

— — — — — som värnpliktig inträtt i aktiv tjänst eller i civiltjänst, innehålls det arvode och den kostnadsersättning som enligt denna lag tillkommer honom för tiden för nämnda tjänstgöring.

Hos riksdagsman som utnämnts till medlem av statsrådet innehålls hälften och hos riksdagsman som valts till ledamot i Europaparlamentet innehålls två tredjedelar av honom enligt denna lag tillkommande arvode och kostnadsersättning. Hos riksdagsman, vilken

—————
Denna lag träder i kraft den
199 .

Helsingfors den 21 november 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Minister *Olli-Pekka Heinonen*

3.

Lag**om ändring av lagen om riksdagsmannaarvode**

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 70 § riksdagsordningen föreskriver, ändras 1 § 3 mom. i lagen den 30 april 1947 om riksdagsmannaarvode (328/47), sådant det lyder i nämnda lag av den 31 december 1985 (1110/85), som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Hos riksdagsman som utnämnts till medlem av statsrådet innehålls hälften och för riksdagsman som valt till företrädare i Europaparlamentet innehålls två tredjedelar av honom enligt denna lag tillkommande arvode och kostnadsersättning. Hos riksdagsman, vilken som värnpliktig inträtt i aktiv tjänst eller i civiltjänst, innehålls det arvode och den kostnadsersättning som enligt denna lag tillkommer honom för tiden för nämnda tjänstgöring.

Hos riksdagsman som utnämnts till medlem av statsrådet och *hos riksdagsman som valts till företrädare i Europaparlamentet innehålls två tredjedelar* av honom enligt denna lag tillkommande arvode och kostnadsersättning. Hos riksdagsman, vilken som värnpliktig inträtt i aktiv tjänst eller i civiltjänst, innehålls det arvode och den kostnadsersättning som enligt denna lag tillkommer honom för tiden för nämnda tjänstgöring.

*Denna lag träder i kraft den
199 .*

